

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

RADYO-TELEVİZYON

AMERİKAN SİNEMASI

ANKARA, 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. AMERİKAN SİNEMASI.....	3
1.1. Yirminci Yüzyılın Başında Amerika	3
1.2. ABD’de Sinemanın Emekleme Dönemi	5
1.3. Edison ve Sinema Tröstü	6
1.4. David Wark Griffith.....	7
UYGULAMA FAALİYETİ	9
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	10
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	11
2. ABD’DE SİNEMANIN ENDÜSTRİLEŞMESİ	11
2.1. Büyük Yapım Şirketlerinin Kurulması	11
2.2. Hays Yasası.....	12
2.3. Star Sisteminin Doğuşu.....	14
2.4. Charles Chaplin ve Sineması	16
2.5. Oscar Ödülleri.....	19
UYGULAMA FAALİYETİ	22
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	23
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	24
3. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA AMERİKAN SİNEMASI	24
3.1. Televizyonun Yaygınlaşması Karşısında Amerikan Sineması	24
3.2. Hollywood’da McCarthy Dönemi	26
3.3. Film Noir Akımı	27
3.4. Orson Welles ve Sineması (1915-1985)	28
3.5. Alfred Hitchcock ve Sineması	29
3.6. Elia Kazan ve Sineması.....	31
UYGULAMA FAALİYETİ	34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	35
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	36
4. 1970’LERDEN GÜNÜMÜZE AMERİKAN SİNEMASI.....	36
4.1. Değişen Amerika ve Değişen Hollywood.....	36
4.2. Yirminci Yüzyılın Son Çeyreğindeki Önemli Yönetmenler.....	37
4.2.1. Martin Scorsese	37
4.2.2. Francis Ford Coppola	38
4.2.3. Stanley Kubrick (1928–1999).....	39
4.2.4. Steven Spielberg	41
4.2.5. Dönemin Önemli Yönetmenleri	42
UYGULAMA FAALİYETİ	43
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	44
MODÜL DEĞERLENDİRME	45
CEVAP ANAHTARLARI.....	46
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	47
KAYNAKÇA	48

AÇIKLAMALAR

KOD	213GIM137
ALAN	Radyo- Televizyon
DAL/MESLEK	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	Amerikan Sineması
MODÜLÜN TANIMI	Bu modül ile gerekli ortam sağlandığında, doğuşundan günümüze kadar Amerikan sinemasının temel özelliklerini analiz etmekle ilgili bilgi ve becerileri kazanabileceksiniz.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Sinemanın Doğuşu modülünü almış olmak
YETERLİK	Amerikan sinemasının doğuşunu ve günümüze kadar olan gelişimini temel özellikleriyle analiz etmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile gerekli ortam sağlandığında,doğuşundan günümüze kadar Amerikan sinemasını temel özellikleriyle analiz edebileceksiniz. Amaçlar 1. ABD’de sinema sektörünün doğuş ve gelişimini analiz edebileceksiniz. 2. Hollywood endüstrisinin gelişimini analiz edebileceksiniz. 3. Televizyon sonrası dönemdeAmerikan sinemasını ve dönemin önemli yönetmenlerini analiz edebileceksiniz. 4. 1970’lerden günümüze kadarki Amerikan sinemasını önemli yönetmenleriyle birlikte analiz edebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Bilgisayar ve projeksiyon cihazı bulunan tam donanımlı atölye ve laboratuvar ortamı, çekim platoları, kamera arkası belgesellerin tüm örnekleri Kaynak yayınlar, DVD ve VCD filmler, örnek programlar, tepegöz, projeksiyon, bilgisayar ve donanımları, senaryo metinleri
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda size ölçme aracı (uygulama, soru-cevap) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerilerinizi ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Hareket anlamına gelen Yunanca cinema ile yazmak anlamındaki graphein sözcüklerinden üretilen Fransızca cinematographie'nin (sinematografi) kısaltılmışı olan sinema, 1895'ten itibaren sürekli buluşlarla geliştirilerek yüzyılımızda bütün diğer sanatların bileşimi niteliğindeki çok geniş ve popüler bir konuma erişen sanat ve endüstri dalıdır.

Bu teknolojik baş döndürücü gelişme de sinemanın bir eğlenti ve dinlenme aracı olmasından başka bir anlamda sanat olmasının da etkisi olmuştur. Hatta bir adım öteye giderek sinemaya tüm sanatların mirasçısı gözüyle bakabiliriz.

Amerikan sinemasının, sinema tarihinde önemli bir yeri vardır; Amerikan sineması, oyuncu ve yönetmenleriyle, starlık sistemini getirmesiyle hâlen de adından söz ettiren Hollywood stüdyolarıyla dünyada söz sahibi olmuştur. Hollywood'da büyük stüdyolarda her alanda uzmanlaşmış elemanlarla güçlü bir sanayi özveri ve büyük bir çabayla çalışmaya başlamış, bu sanayinin ürünleri de yurt içi ve yurt dışında değerlendirilmiştir. Bir yandan da Amerikan Film Yapımcıları ve Dağıtımçıları Derneği kurularak sinemanın derlenip toparlanması sağlanmış, kendi kendini denetleme kuruluğu kurularak sinemanın gelişimine katkıda bulunulmuştur.

Bu modül ile edineceğiniz bilgi ve beceriler ile Amerikan sinemasının doğuşunu, gelişimini, Hollywood endüstrisini ve 1970 sonrası Amerikan sinemasının yönetmen ve oyuncularıyla ilgili çalışmalarını ve bu konularla ilgili bütün sorularınızın cevabını bulabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak Amerikan sinemasının doğuş ve gelişimini, dönemin yönetmen ve oyuncularını öğreneceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Amerikan sinemasının doğuşu nasıl olmuştur? Araştırınız.
- Sinema Tröstü ne demektir? Araştırınız.
- David Wark Griffth kimdir? Araştırınız.

Araştırma işlemleri için internet ortamı, iletişim fakültelerinin sinema bölümlerini, kitabevlerini gezmeniz gerekmektedir. Üniversitelerde bu konularla ilgili tez hazırlayan, çalışma yapan kişilerden ön bilgi ediniz.

1. AMERİKAN SİNEMASI

1.1. Yirminci Yüzyılın Başında Amerika

Sinemanın babaları diye bilinen Lumiere Kardeşler, 1897’de Paris’te bir sinema salonu kurmuşlardı. 1902’de Los Angeles’te bir sinema salonu daha kuruldu ve biraz şans biraz da Amerikan tüketiminin doruk yılları olan 1900’lü yılların etkisiyle de zamanla Los Angeles, Batı sinemasının merkezi hâline geldi.

Sinemanın dünya üzerinde gelişmesinin önündeki en önemli engel kurgunun, yani anlatının olmamasıydı. O zamana kadar “olanı” anlatan sinemacılar, sessizliğin de verdiği rahatlıkla yeni oyuncular bulmak zorunda kalmamışlar ancak bunun sonucu olarak, herhangi bir oyuncuyu ünlü yapamamışlardır. Fransız Georges Melies, sinemada kurgu tekniğinin ilk geliştiricisiydi. Biraz kurmaca, biraz illüzyon katarak çektiği filmler büyük ilgi görmüştür.

Bütün bu gelişmelere rağmen yüzyılın başlarında sinema endüstrisinin liderliği hiçbir ülkede değildi. Almanlar rejim propagandası için, İngilizler çekmesi gereken yüzde beşlik kota için film çekiyordu. İtalyanlar ise çok geride kalmıştı. Ancak Fransızlar ve Amerikalılar sanayileşme yolunda çok büyük adımlar atıyordu. Bu çekişmede, Amerikalılar, liderliği kaptı ve Amerikan sinema devrimi başlamış oldu.

20 yy.ın ilk yarısına, bir anlamda kurgunun gelişimine kadar “anlatı”, sinemanın geri planda kalan bir ögesi oldu. Bir hikâye anlatmaya yönelik ilk dönem filmlerinin en iyilerinden biri, Edwin Porter’ın “The Great Train Robbery” (Büyük Tren Soygunu, 1903) filmidir. On dakika süren tek makaralık bu film, on dört sahne içinde bir tren soygununu, ardından kaçıışı ve soyguncuların yakalanışını anlatır.

İngiltere’de ise daha 1901’de “Fire” adlı kurgulu bir film yapılmıştı. Fransa’da Georges Melies muhtemelen dünyanın iki makara uzunluğundaki ilk filmi “Voyage a Travers l’Impossible”ı çekmiş, 1912’de ise Sarah Bernhardt’ın başrol oynadığı dört makara uzunluğundaki “Queen Elizabeth” çekilmişti. İtalya’da Enrico Guazzoni’nin yönettiği “Qua Vadis”, bunun iki katı uzunluğundaydı ve seyircilerin bir iki dakikadan fazla oturmayacaklarını düşünenler yanılmıştı. Yine İtalya’da Giovanni Pastrone’nin üç saatlik filmi “Cabiria” çekildi. Böylece sinemada bir gece geçirmek tiyatroya gitmenin alternatifi olmuştu.

Bu aşamada sinema endüstrisi tek bir ülkenin egemenliği altında değildi. Birinci Dünya Savaşı’na değin bu böyle sürdü. Gelişmeler Amerika’da olduğu kadar Avrupa’da da aynı hızla sürüyordu ve sinema bir anlamda serbest bir pazardı. Filmler sessizdi ve hiçbir dil engeli yoktu. Birçok ülke film ithal ettiği kadar üretip ihraç ediyordu. Star sistemi henüz yoktu. Bilinen ilk sinema oyuncusu olma özelliği gösteren kişi, kariyeri pek de parlak olmayan ve 1920’lerde yıldızı sönen Florence Lawrence’dır.

Yüzyılın başlarında Amerika’nın büyük kısmı İngilizceyi iyi konuşamayan göçmen nüfustan oluşuyordu. Bunlar için sinema, tiyatro ve kitaptan daha önce geliyordu. Hatta sessiz sinema ve basit öyküler bu kitlenin ilgisini çekiyordu. Amerika’da sinemaya olan talebin büyümesinde 1917’ye kadar dışında kalmaya çalıştığı savaşın katkısı da büyük oldu. 1914 ve 1918 yılları arasında Avrupa’da, film yapımı sürse de pek öncelik taşımıyordu. Amerika da ithalattaki düşüşü karşılamak ve kendi üretimini artırmak zorunda kaldı. Bu on yılın sonunda Hollywood, New York’un yerini alarak bu endüstrinin merkezi olmuş ve Amerika dünya pazarında söz sahibi olma yoluna girmişti.

1920’lerde Amerika, film üretiminde dünyada lider durumundaydı denilebilirse de sinemanın bir sanat biçimine dönüştürülmesine katkısı pek yoktu diyebiliriz. Ancak bu tarihlerde Hollywood’un elinde Charlie Chaplin gibi son derece yaratıcı bir sanatçı vardı.

Sesli sinemanın büyük bir hamle yaptığı 1930’lu yıllar süresince Hollywood dünya sinemasının başkenti hâline geldi ve birçok kaliteli film üretti. Frank Capra, John Ford filmlerinin yanısıra William Wyler , “Çıkmaz Sokak” (1937), “Jezebel” (1938), ve “Ölmeyen Aşk”ta (1939), sanat gücünü ortaya koydu. Chaplin’in “Asri Zamanlar”ı yaptığı dönemde ünlü çizer Walt Disney de canlı resimleri gerçek bir sanayi hâline getirdi. Bir yandan Mickey ve Donald dizilerine devam ederken öte yandan “Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler” (1938) gibi uzun metrajlı filmler gerçekleştirerek canlandırma sinemasına bütünüyle egemen oldu.

İkinci Dünya Savaşı’ndan güçlenerek çıkan tek ülke olan ABD, “dünya liderliği” ve sosyalizmin çökertilmesi yolundaki çabasında sinemaya (Hollywood’a) önemli görevler biçmişti. Batı Avrupa’nın ekonomik anlamda güçlendirilmesini ve “Amerikan yaşam tarzı”nı benimsemesini hedefleyen Marshall Planı, buna iyi bir örnektir.

Fransa’nın Nazi işgali altında olduğu yıllarda iktidardaki Vichy Hükümeti, Hollywood yapımı filmlerin ülkeye girmesini yasaklamıştı. Alman işgalinin sona ermesinden hemen sonra, ABD ordusunun psikolojik savaş bölümü, yeni gösterime girmiş dört yüzden fazla Amerikan filmi, Fransa’da dağıtılması için Amerikan dağıtım şirketlerine teslim etmişti.

ABD, Marshall Planı çerçevesinde savaş borçlarının silinmesi ve maddi yardım hak etmesi için Fransız Hükümeti'ne kilit sanayi kollarında kendisine ayrıcalık tanınmasını istemişti. Bu antlaşma 28 Mayıs 1946'da imzalandığında, ayrıcalık istenen kilit sanayi kolları listesinde sinema endüstrisi de bulunuyordu. Bu müdahale tavrı, Fransa'yla sınırlı kalmadı İtalya, İngiltere ve Almanya da pastadan payını aldı. Bir süre Hollywood sinemasına karşı dayanan ulusal sinemalar, bir süre sonra etkinliklerini yitirerek Hollywood'a yenik düştüler.

Kökleri daha öncesine dayanan ama özellikle 1960'lı yıllarda ivme kazanan "siyasal sinema", sinemaya yalnızca dolaysız olarak siyasallığı sokmakla kalmayıp, sinemanın daha 1920'lerde özellikle Sovyet sinemacılar tarafından atılmaya başlanan kuramsal temeline de ciddi katkıda bulundular. Fransa'da Chaiers du Cinema dergisi etrafında gelişen ve "Yeni Dalga" akımında somutlanan **Avant Garde** hareketin yanı sıra, İtalya'da varolan muhalif kültür öğelerini kullanarak sinemada "gerçekçilik"i geliştiren "Yeni Gerçekçilik", bunlara paralel olarak kuramsal bir yapı üzerinde şekillenen yeni İngiliz sineması "Free Cinema" ve Amerika'da Hollywood'a tepki olarak gelişen "Yeni Hollywood" bunlara sunulabilecek en iyi örneklerdir.

Bu dönemde, ticari ilişkileri reddeden, sinemayı bir seyirlik eğlence olarak değil, zihinsel bir etkinlik, entelektüel bir üretim olarak gören ve Hollywood sinemasının getirdiği estetik kalıpları "zedeleyen" bir sinema tarzı ön plana çıkıyordu. Hollywood sineması kendi geleneği üzerinde varlığını sürdürürken, alternatif-muhalif sinema da Hollywood ilişkilerinin dışında kalmış bir sinemayı kendisine dayanak noktası yapıyordu. Hollywood sineması bugün de geçmişte olduğu gibi açıktan siyasal-ideolojik mesaj vermez. Kendi ideolojisini seyirciye dolaylı yollardan ve farketirmeden benimsetmeye çalışır.

1.2. ABD'de Sinemanın Emekleme Dönemi

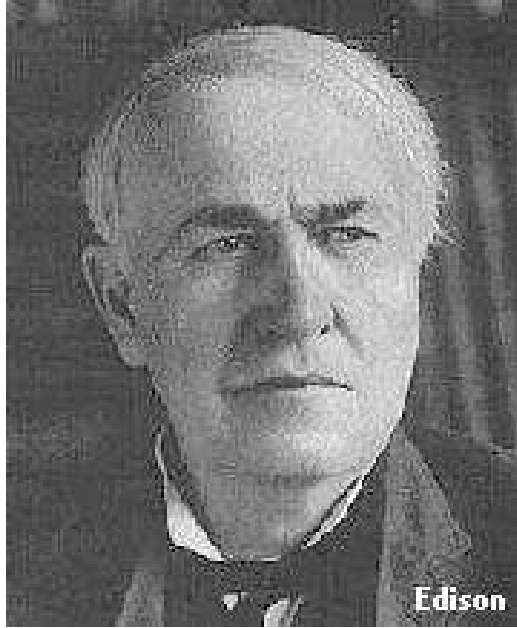
Savaş yıllarında sinema dünyası büyük bir durgunluk yaşadı. Ince, Sennett, Chaplin, Griffith, gecikmeyle işe başlayan Amerikan sinemasının aradaki açığı kapatmasına yardımcı oldular. Avrupa'da başlayan savaş, Birleşik Amerikanın savaşın son yılına kadar yansız kalması bu açığın kapatılmasını daha da kolaylaştırdı. Bir anlamda Avrupa sinemalarının çoğu büyük bir bunalıma düşerken Amerikan sineması dünya pazarında üstünlüğünü duyurma fırsatını buldu.

Bir yandan o güne kadar gelişmiş kurumlardan Metro ve Goldwyn kurumları birleşmiş, Paramount ve First National önemli kurumlar haline gelmiş, bir yandan da oyuncuların 1919'da kendi aralarında kurduğu Birleşmiş Sanatçılar (United Artists) çalışmalarına başlamış ancak sanatçıların arasındaki çekişmeler yüzünden istediklerini gerçekleştirememiştir.

Amerikan sineması bu dönemde Amerikalı yönetmenler, (King Vidor, John Ford, Charlie Chaplin) ile Avrupa'dan Amerika'ya göç eden (Erich Von Stroheim, Joseph Sternberg gibi) yönetmenlerle bütün dünya piyasasını tuttu.

Savaştan sonra ise stüdyo sistemi gerilemeye başladı. Bunun başlıca nedenlerinden biri antitröst yasalarının stüdyoların dayandığı yapım ve dağıtım tekellerini zayıflatmasıydı. Bazı stüdyolar finansman güçlükleri yüzünden gösterişli müzikaller ve tarihsel filmler yerine küçük bütçeli filmlere yöneldiler. Böylece toplumsal bilinç sineması olarak adlandırılan ve savaş sonrasında düş kırıklıklarına, ırkçılığa, alkolizme, gerçek polisiye olaylara değinen filmler çekildi.

1.3. Edison ve Sinema Tröstü

Resim 1.1: Edison

Edison, sinema tarihi sahnesine 1893’de girmiştir. Ancak 20.yy.ın ilk çeyreğine kadar kayda değer bir film üretmemiştir. **Black Maria** isimli film stüdyosunu kurmuştur. 35 mm film şeridini geliştirmiş ve bu yöntemle **Fred Ott’s Sneeze** isimli filmi çekmiştir. Sinemanın bir ortam ya da bir medya olması Edison sayesinde. Thomas Edison sinemayı bir sanat dalı olarak görmek yerine sinemayı bir işe dönüştürmüştür.

1915’e kadar bağımsız üreticiler, bir tröste karşı savaşmak zorunda kaldılar. Bu da Edison-Biograph’dı. Sinema dünyası 1908’lerde Hollywood’da yeniden kurulunca Edison’un kimi prodüktörlere dayatmak istediği gibi vergilendirmeden kaçmanın yollarını aramıştı. Sonradan bu yönetmenler Amerikan sinemasının üstünlüğünü yaratan önemli simalar hâline geldiler.

20.yy.ın ilk çeyreğinden itibaren Amerika ve Avrupa sinemaları arasındaki fark oluşmaya başlamıştır. Amerikan sineması kâr amacı güderken, Avrupalılar sinema sanatını geliştirmeye devam etmiştir.

Firmaların tek yönetim altında gruplaşmasıyla tröstler meydana gelir. Tröstler 19. yüzyılda ABD’de ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Tröstlerin piyasada egemenlik kurması ve piyasayı etkilemesi o derece ileri bir düzeye varmıştır ki, sonuçta antitröst yasalar ortaya çıkmıştır.

Tröstler, ticari veya sınai işletmelerin piyasada daha güçlü olabilmeleri, daha çok kâr sağlamak amacıyla gerek mali ve gerekse yönetim bakımından daha büyük kuruluşlar haline gelmeleridir.

Tröstler rakip kuruluşları piyasadan uzaklaştırmak için çeşitli yöntemler kullanabilirler. Faaliyette bulunan rakip işletmeyi zayıf duruma sokmak ve sonuçta ortadan kaldırmak amaçtır.

Sesin yeni bir yapılanma ve düzenlemeye yol açtığı, Amerika’da büyük bankalara bağlı “Beş Büyükler ve Üç Küçükler” diye adlandırılan 8 yapımevi ile bunların dışında bir avuç bağımsızdan oluşan bir sinema tekeli ortaya çıktı. Hem yapım hem dağıtım hem de oynatımı denetim altında tutan “Beş Büyükler”, Paramount, Metro-Goldwyn-Mayer, 20th Century Fox, Warner Bros, R.K.O; yalnız yapım ve dağıtımı denetim altında tutan “Üç Küçükler” de Columbia, Universal, United Artists yapımevleriydiler.

Amerikan sinema sisteminin bu yapısı tröstleri önleme yasasına göre açılan davanın sonuçlanması, 1950’lere kadar sürdü. Bu dönemde büyük sermayenin hizmetindeki yapımevlerini yönetenler Amerikan sinemasını belirli kalıplar dışına çıkarmaya zorladılar.

1934’te katoliklerin etkisindeki denetleme kurulunun çalışmaya başlamasıyla sinema büyük bir baskı altına girdi. Niteliği ne olursa olsun her türlü toplumsal eleştiri, eninde sonunda Amerikan yaşam tarzının yüceliğini vurgulayan sonlara bağlanıyordu.

1.4. David Wark Griffith

Resim 1.2: Griffith

1875 tarihinde Kentucky’de doğdu. Amerikan iç savaşında Güneylilerin safında yarbay rütbesiyle savaşan bir babanın oğlu olarak idealist bir ortamda yetişti. Savaş sonunda ailesi yoksul düşünce çeşitli işlerde çalıştı. Çalıştığı işler sanatla ilgiliydi. Tiyatro topluluklarında yardımcı rollerde oynadı; şiirler, hikâyeler, oyunlar yazdı ve bunları sinemacılara satmaya çalıştı.

E.S. Porter, Griffith’in hikâyeleriyle ilgilendi. “Kartal Yuvasından Kaçış” adlı filmde ona başrol verdi. Bir süre yazar ve oyuncu olarak çalıştı. 1908’de ilk filmi “Adventures of Dolly” çekti. Bu film başarı kazanınca Biograph stüdyosunun vazgeçilmez yönetmeni oldu. Birkaç yıl gibi kısa bir zamanda 450 kısa film çekti.

Bu kısa filmler Griffith’in deneyimini artırdı. Hiçbir yönetmenin cesaret edemeyeceği yakın çekim, dramatik aydınlatma, değişik çekim açıları ve montaj denemelerini sinemaya ilk kazandıran kişi oldu. 1915’te sinemanın sanat haline gelmesinde önemli bir katkısı olan “Birth of a Nation”ı (Bir Ulusun Doğuşu) çekti. Bu film 3 saat uzunluğundaydı ve iç savaşı anlatıyordu. Film büyük bir ticari başarı kazandı.

1916 yılında sessiz sinema klasiklerinin en önemli filmi olan ve sinemacıların ufkunu geliştiren “Intolerance” (Hoşgörüsüzlük) filmini çekti. 2 milyon dolara mal olan bu film tam anlamıyla bir başyapıt oldu. Ancak alışılmışın dışındaki sinema tekniği ve birbirinin içinde gelişen dört farklı olayın işlenmesi o günün seyircisi için fazla karmaşıktı. Bu yüzden film ticari başarı sağlayamadı.

Bu başarısızlıktan sonra Griffith, Avrupa’ya gitti ve yarı belgesel filmler çekti. 1931’de ilk sesli film denemesi olan “The Stuggle”den sonra sinemadan çekildi. 1935 yılında sinema sanatına yaptığı katkılardan dolayı “Şeref Oscarı” ile ödüllendirildi. 1948 yılında 73 yaşında öldü.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Yirminci yüzyılın başında ABD'nin genel durumunu inceleyiniz.➤ ABD'de sinemanın emekleme dönemini araştırınız.➤ Edison'u ve kurduğu sinema tröstünü inceleyiniz.➤ David Wark Griffith ve sinemasını araştırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ayrıntıcı olunuz.➤ Araştırmacı olunuz.➤ Dönemin yönetmen ve oyuncularını karşılaştırınız.➤ Yazılı kaynakları takip ediniz.➤ Dönemi yansıtan sinema eserlerini dikkatli seyrederek analiz ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruların cevaplarını **doğru** ve **yanlış** olarak değerlendiriniz.

1. () David Wark Griffith ilk filmi 1908’de “Adventires of Dolly”i çekti
2. () D.W.Griffith 1925’te “Bir Ulusun Doğuşu” filmini çekti.
3. () D.W.Griffith 1931’de ilk sesli film denemesi olan “The Stuggle”yi çekti.
4. () D.W.Griffith 1931’de ilk sesli film denemesi olan Mavi Melek filmini çekti.
5. () D.W.Griffith 1935’te Şeref Oscarı ile ödüllendirildi.
6. () Black Maria adlı film stüdyosunu Edison kurmuştur.
7. () Fred Ott’s Sneeze isimli filmi Edison çekmiştir.
8. () Firmaların tek yönetim altında birleşmesinden antitröstler oluşur.
9. () Bir hikâye anlatmaya yönelik ilk film E.Porter’ın “The Great Train Robbery” filmidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

ABD’de sinemanın endüstrileşmesini; Hollywood ve star sisteminin doğuşu ile dönemin önemli yönetmen ve oyuncularını tanıyarak öğrenebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlar olmalıdır:

- Hays yasasını araştırınız.
- Oscar ödülleri ilk ne zaman verildi? Araştırınız.
- Charles Chaplin kimdir? Araştırınız.

Tanıma işlemleri için internet ortamı ve iletişim fakültelerinin sinema bölümlerini ve sinema ile ilgili bilgileri bulabileceğiniz kitapçıkları gezmeniz gerekmektedir.

Bulduğunuz bilgileri arkadaş grubunuzla paylaşınız.

2. ABD’DE SİNEMANIN ENDÜSTRİLEŞMESİ

2.1. Büyük Yapım Şirketlerinin Kurulması

Amerikan sinemasının altın çağında dokuz büyük stüdyoyu oluşturacak şirketten ilki Hollywood’da kurulan Paramount’du. Daha önce Jesse Lasky, “Feature Play Company” adıyla bir şirket kurmuştu. Lasky, bu şirketi 1913 yılında avukatı Samuel Goldwyn ve Cecil B.de Mille, adında yeteneği pek olmayan bir aktörle kurdu. İlk yapımları “The Sguaw Man” adında bir western olacaktı. Filmin konusu Wyoming’de geçiyordu. Çekimler Arizona Flagstaff’da yapılacaktı. Ne var ki filmin yönetmeni De Mille, Flagstaff’ı hiç beğenmedi. Hava çok kötü olduğu için Hollywood’a geldi. De Mille, büyük bir depo kiralayıp burada filmi çekmeye koyuldu.

Hollywood’da daha önce de film çekildiği olmuştu ama Mille’nin deposu burada kurulan ilk stüdyo olarak adlandırılabilir. Ancak gerçek anlamda ilk stüdyo 1915’te Universal tarafından kuruldu. Kısa sürede diğerleri, United Artist, Warner Brothers, Colombia 1920’lerin sonunda MGM ile RKO ve birkaç yıl sonra da 20th Century Fox gibi stüdyolar kuruldu.

Griffith, Ince ve Mack Sennett, o dönem sinemasının üç büyük yapımcısının (Aitken, Adam Kessel ve Charles Bauman) denetimindeki üç ayrı şirket adına tek bir şirket kurdu. Bu yeni şirket, 1915–1917 yılları arasında 400 film çekti ve ABD ile İngiltere’de 4500’den fazla sinema salonunu denetler duruma geldi. Bu hızlı yükselişe rağmen, 1917’de Griffith’in “Hoşgörüsüzlük” adlı filminin uğradığı ticari başarısızlığın ardından dağıldı. Muazzam bir servete mal olan bu film, çekildiği dönemde vasat kabul edildi, ancak bugün sessiz sinema sanatının en büyük eserlerinden ve sinemanın başyapıtlarından biri sayılıyor. Bu üç şirketin oluşturduğu birliğin yaşamı kısa sürdü ama yeni boyutlarla (dramatik etkiler, gerilim, sanatsal araştırma, düşünce) zenginleştirdiği Amerikan sinemasına yaptığı katkı, ona saygın bir yer kazandırdı.

Mack Sennett, komedinin büyük ustalarını keşfetti: “Şaşı” filmiyle Ben Turpin; “Şişko” filmiyle Fatty; “Hiç Gülmeyen Adam” lakabını kazanan “Denizci”, “General” ve özellikle başyapıtı olan “Konukseverliğimiz” filmleriyle bugün hâlâ güldüren Buster Keaton; Harold Lloyd, Harry Langton, herkesin sevgisini kazanan, tüm dünyanın Şarlo diye tanıdığı, yavaş yavaş ünlü Max Linder’in yerini alan büyük komedi ustası Charlie Chaplin gibi.

Chaplin, kişiliğini bir dizi önemli ve unutulmaz kısa metrajlı filmle kabul ettirdi. Bir Köpeğin Hayatı, Şarlo Asker, Kırdı Aşk, Şarlo Hacı ve hepsinden önemlisi en eğlenceli, en etkileyici filmlerinden biri olan Yumurcak örnek olarak verilebilir.

Savaş sırasında Fransız sineması geriledi. Pathe, fabrikasını rakip firma Kodak’a sattı ve üreticilerin çoğu yabancı film ithal etme zorunluluğuna boyun eğdi. Ancak “Germaine Dulac”ın 1917’de Stasya Napierskaya’yla çevirdiği Acımasız Güzel Kadın, “Jeanne Marken”le çevirdiği Gerçek Servet (ya da Gizemli Geo) gibi bu yıllarda çekilen bazı filmleri hatırlatmakta fayda var.

2.2. Hays Yasası

Sinema alanında başlayan amansız rekabet, yapımcıları kitlelerin ilgisini çekecek yeni filmler yapmaya yöneltti. On dakika süren tek makaralık filmlerin yanı sıra birkaç makaralık uzun filmler de yapılmaya başladı. ABD’de de orta sınıfa yakın öyküler ve romanlar art arda perdeye aktarıldı ve adları çevresinde efsaneler oluşturulan sinema yıldızları ortaya çıkmaya başladı.

Birinci Dünya savaşı öncesinde Avrupa’da Fransız ve İtalyan sinemaları önde geliyordu. Fransız “Ferdinand Zecca”, ABD’de de sessiz sinema komedyenlerini derinden etkileyecek komedi türünü (comique) geliştirdi. “Louis Feuillader”, Les Vampires (1915; Vampirler) ve Judex’te (1916) hem cinayet korku sinemasını geliştirdi hem de seri film uygulamasını başlattı. Bir yandan gene Fransa’da sahne oyunlarının karmaşık sinema uyarlamaları olan sanat filmi (film d’art) uygulamaları görüldü.

İtalyan sineması ise 1908 ve 1913’te iki kez çevrilen “Ultimi Giorni di Pompei” (Pompei’nin Son Günleri), Quo Vadis? (1912) ve Cabirkl (1914) gibi, çok sayıda figüranın ve dev dekorların kullanıldığı, uzunluğu 612 makara arasında değişen destan-tarihsel filmlerle dikkati çekti.

1920'lerde gelişiminin doruğuna varan Alman dışavurumculuğu, dünya sinema sahnesine, Fritz Lang ve F.W.Murnau gibi iki usta çıkardı. 1925'te iflasın eşiğine gelen UFA, büyük Amerikan film şirketlerinin yardımıyla kurtarıldı ve bu yardım karşılığında Alman yönetmenler ve teknik elemanlar ABD'ye giderek orada çalıştı. Daha sonra Hitler'in iktidara gelmesiyle de çok sayıda Alman sinemacı ABD'ye yerleşerek Hollywood sinemasının estetik temellerini atacaktı.

1920'lerin ikinci yarısında Alman sineması, savaşın yarattığı toplumsal çöküntünün de etkisiyle, dışavurumcu psikolojik temalardan, yaşamı olduğu gibi aktaran gerçekçi filmlere yöneldi. Yeni nesnelcilik (Neue Sachlichkeit) adı verilen bu yönelimin en önemli temsilcisi G.W. Pabst oldu.

Savaş sonrasında sinema alanındaki en önemli gelişmelerden biri de SSCB'de ortaya çıktı. Ajitasyon ve propaganda için sinemaya özel bir önem veren Sovyet hükümeti, dünyanın ilk sinema okulu olan Devlet Sinema Enstitüsü'nü (VGİK) kurdu. Ajitasyon ve sinema sözcüklerinden oluşturulan agitki sözcüğüyle tanımlanan filmlerin yapımına hız verildi. Olanaklar son derece kıt olduğundan agitkiler, çarlık döneminde çekilmiş eski filmlerin, yeni yönetimin propagandasını yapacak biçimde yeniden kurgulanmasıyla hazırlanıyordu. Bu zorunluluk SSCB'de kurgu üzerine geniş çalışmalar yapılmasına ve kuramlar geliştirilmesine yol açtı.

ABD'de savaş sonrasında film yapımı, dağıtımı ve gösterimi en önemli sanayi dallarından biri olmuş ve çok geniş bir kitlenin ilgisini çeker hale gelmişti. Sinemanın belli başlı türleri de bu dönemde oluştu. Bunlar arasında en çok ilgi göreni komedi idi. Mack Sennett'in Keystone Stüdyosu'nda üretilen ve Keystone komedileri olarak tanınan bu filmler, Charlie Chaplin, Harry Langdon, Fatty Arbuckle, Mabel Normand ve Harold Lloyd gibi yeteneklerin ortaya çıkmasını sağladı. Örneğin Chaplin ünlü Şarlo tipini bu tür komedilerde yaratmıştır.

1920'lerin başlarında haftada 40 milyon ABD'li sinemaya gidiyordu. Sinemanın yaygın etkisi ve o yıllarda Hollywood'da materyalizm, sinizm ve cinsel serbestlik yönelimleriyle kendini gösteren Caz Çağı, filmlerin denetim altına alınması yönünde tepkilere neden oldu. 1920'de, rahip Wilbur Fisk Crafts, Senato'ya ve Katolik kilisesine, Amerikan sinema endüstrisini "şeytanın ve 500 adet Yahudinin elinden kurtarmak" için çağrıda bulundu. Hollywood, film yapımcı ve dağıtımçıları derneğine başkan olarak seçilen cumhuriyetçi presbiteryen Wilbur Hays'in 1930'da çıkardığı "Hays Yasası"yla 1960'ların ortalarına kadar kendini sansürledi, cinselliği ve şiddeti beyazperdeye mümkün olduğu kadar taşımayarak halkını "ahlaklı" kılmaya çalıştı. Bir anlamda sansürler tepkinin daha yaratıcı yöntemlerle ortaya konmasına imkân vermiştir.

Hükümetin müdahalesini önlemek için yapımcılar, (başında bulunan kişinin adıyla) Hays Bürosu olarak anılan Amerikan Sinema Yapımcıları ve Dağıtımçıları adlı örgütü kurdular. Bu büro filmlerde yapılmaması ya da dikkat edilmesi gerekli noktaları belirledi. Sonunda suçluların cezalandırılması koşuluyla genel değerlere aykırı davranışların filmlerde gösterilebileceğine karar verdi.

1930'larla 40'lar arasında, yani Hays Yasası'nın yönetim kurulu başkanı Breen'in zoruyla sansürün en sıkı uygulandığı yıllarda Hollywood, oldukça radikal bir dönem yaşadı. Senaryo yazarları sendikalaşıp endüstriyi istila eden yapımcılardan haklarını istediler önce, büyük ekonomik çöküş ve sonrası buhran yıllarıydı, Roosevelt'in "New Deal/Yeni Sözleşme"si yürürlükteydi, savaş ve faşizm tehdidi kapıdaydı, Ekonomik çöküşün üstesinden gelmek için başlatılan millî seferberlik ve Yahudi göçmenlerin yoğunluklu olarak Hollywood'a göç etmesi, sinema endüstrisinin politik bilincini artırdı.

O dönem Hollywood'un en aykırı yönetmeni ise Avusturya'dan gelmiş olan Erich Von Stroheim'di. Filmlerinde yerleşik ahlak kurallarını karşısına alarak bu sınırların dışına taşan Stroheim, yapıtlarının geniş izleyici kitlesi tarafından beğenilmesine karşın hem aykırı tutumu hem de set ve kostümler için çok para harcaması yüzünden yapımcıların tepkisini çekiyordu.

Sessiz sinemanın son yıllarında ise ABD sinemasında gittikçe artan tekelleşme ve **Büyük Bunalım**'ın ilk izlerinin belirmesi, yapımcı şirketlerin riskten kaçınmalarına yol açtı ve bunun sonucunda Griffith, Sennett, Chaplin, Keaton ve Stroheim gibi yenilikçi sinemacıların stüdyolarla çalışma olanağı iyice azaldı.

2.3. Star Sisteminin Doğuşu

Star olgusunu, açıklamada işin içine ekonomi giriyor. Dolayısıyla politika, ideoloji ve kültür, star olgusunun, Hollywood sinemasının tarihsel evrimi içinde ortaya çıkışı ve yüklendiği anlamı üzerine yapılacak herhangi bir değerlendirme de karşımıza çıkan kavramlardır.

Hollywood ekonomi politığının anlaşılmasında, star kavramının özel bir anlamı var. Hollywood öncesi Amerikan sinemasında film yapımcılarının, starlığın potansiyel sonuçları hakkında fikir sahibi oldukları söylenebilir. Ancak bu fikir, kısa dönem çıkarların bir ifadesi olarak ortaya çıkmış olmalı. Yeni yeni palazlanan film şirketleri, bir filmde oynayacak oyuncuların anonim olarak kalması, diğer bir ifadeyle isimlerinin ayrı ayrı belirtilmeden filmlerde oynamaları konusunda diretiler. Ancak sürece müdahale edemediler.

"The Biograph Girl" ve "Little Mary" gibi ilk hayran dergileri, 1912 yılında piyasaya çıktı. Birkaç yıl sonra da, anonimlikten kurtulan Chaplin ve Pickford, birer milyon dolarlık sözleşmelere imza attılar. Atılan imzalar, Amerikan sinemasında yeni bir dönemi de belgeledi. Yıldızı parlayan oyuncular, belli başlı yapım şirketlerinin sözleşmeli elemanları olarak çalışmaya başladılar. Bundan sonra çekilen filmler de artık Chaplin'in, Pickford'un, Fairbanks'in rol aldıkları filmler oldu. Film yapımcıları, bu yeni dönemin ne denli büyük bir potansiyel olduğunu hemen kavradılar.

Amerikalılar kamuoyunun ilgisini sinemaya yeniden çekmek için film yıldızlarının topyekün satışına karar verdiler. Chaplin, Fairbanks, Mary Pickford, Gloria Swanson'un oynadıkları başarılı filmler, bu yönelimin ilk adımlarını oluşturuyordu. Böylece Hollywood film piyasası bir büyük blöf oyunu haline geliyordu. En sıkı blöf yapan, en fazla para kazanan oldu.

Resim 2.1: İlk sinema starlarından Mary Pickford

Rakip firmalar birbirlerine karşı örgütlendiler, güzellik yarışmaları tertiplendi, hayran mektupları devri başlatıldı, starların özel hayatları kamusal ilgi alanına sokuldu, evlilikler ve boşanmalar bile ayarlanmaya başlandı. İnsanlar, hayran oldukları film yıldızlarına mektuplar yazmaya başladılar; kaç yaşındaydılar, kiloları kaçtı, formlarını nasıl koruyabiliyorlardı, niçin evlenmişlerdi, kullandıkları yüz kreminin markası neydi vb. Bu hayati bilgilendirme süreci, tanıtım ve reklam sektörleri tarafından hararetle teşvik edildi. İlk zamanlarının aksine, insanlar sinemaya film izlemek için değil, starların filmini izlemek için gitmeye başladılar. Starlar çok para kazanmaya başladılar. Gazeteler özel hayatlarının en ince ayrıntılarını halka duyurmaya başladılar.

Sinema, onu yalnızca sinema olduğu için seven izleyicisini kaybetmeye başladı. Artık yeni bir dönem başlamıştı. Film yapım şirketleri uzun süreli sözleşmelerle (genelde 7 yıllık) starların film şirketlerine bağımlılıklarını garanti altına almaya başladılar. Bu yönelim, starların, oyuncu olarak taşıdıkları yetenek ve kişiliklerinin oynadıkları filmler için taşıdığı değer göz önüne alındığında, şirketlerin finansal gelecekleri açısından anahtar bir rol oynamaya başladı.

1920'li yıllardan İkinci Dünya Savaşı'na kadar geçen süreç, Hollywood sinemasının, tüm dinamikleriyle kurumsallaşma sancılarını yaşadığı bir süreç oldu. Bir yandan 1920 genel krizi ve krizin sinema endüstrisine yansımaları sürerken öte yandan Pickford, Fairbanks ve Chaplin gibi oyuncular ekonomik bir güç oldular. Hollywood'un ekonomik sarsıntılar yaşadığı başka bir dönemde, serbest çalışanlarından figüranlarına kadar sinema emekçileri "Screen Actors Guild" bünyesinde, 1933 yılında, sendikalaştılar. Beş büyük monopolün, bünyelerinde tuttukları starlara sözleşme ve çalışma usulleri konularındaki dayatmaları 1920'lerin ortalarında başladı, 1940'lı yıllara kadar devam etti. Sonunda monopollerin Anti-Tröst yasasını ihlal ettikleri mahkeme kararlarıyla tespit edildi; monopoller geçici de olsa geri adım atmak zorunda kaldılar. Bu geri çekilme, daha büyük monopollerin, bağımsız stüdyoların ve yeni yeni ortaya çıkan Hollywood ajanslarının büyümesine olanak sağladı. Bir yandan da starların pazarlık gücünün artmasına imkân sağladı. Monopollerin mafyavari çözüm yöntemlerinden çekinen bu hırçın film şirketleri, Meksika sınırına yakın olmayı akla uygun buldular ve Hollywood'a yerleştiler.

Bir anlamda Hollywood, film üreten bir fabrika oldu. Mal sahibi yapımcılar çalışanlarına film yaptırır, bunları piyasaya sürer ve para kazanırlardı. Bu filmler bazen başarılı olur, bazen de başarısız. Ancak her defasında ürününü satın alacak müşterisini elinde tutmak için çaba gösterirlerdi. Hollywood'un gözünde, sanat yaşamının doruğunda olan star, daha fazla kâr elde etme aracından başka bir şey değildir. Televizyon kanalları, dergiler, gazeteler, dedikodular, skandallar, ödüller ve başarılar starın ortaya çıkmasına yalnızca yardım ederler.

2.4. Charles Chaplin ve Sineması

Resim 2.2:Şarlo

Amerikan yapımı sessiz filmlerde canlandırdığı acınacak halde ama aynı zamanda komik küçük serseri (Şarlo/Charlot) karakteriyle dünya çapında ün kazandı. 1914'te oynadığı ilk filmini izleyen iki yıl içinde ABD'nin en tanınmış kişilerinden biri olmuştur. 1920'lerin başlarına geldiğinde filmlerinin sağladığı gelirlerin yüksekliği karşısında hiçbiri istediği ücreti ödeyemez hâle gelmiş bu nedenle de ancak yapımcılığını kendisinin üstlendiği filmlerde rol almıştır.

1920'lerin sonlarında sesli sinemaya geçilmesinden sonra yalnızca birkaç filmde görünmekle yetinmesine karşın, ilk dönem filmlerinin sinema klasikleri olarak değerlendirilmesi ve yeni izleyici kitlelerince de ilgi görmesi nedeniyle ününü hemen hiç yitirmemiştir. Uzun metrajlı büyük komedi filmleri arasında The Kid (1921;Yumurcak), The Gold Rush (1925; Altına Hücum), City Lights (1931; Şehir Işıkları), Modern Times (1936; Asri Zamanlar) ve The Great Dictator (1940; Şarlo Diktatör) sayılabilir.

İngiliz sinema oyuncusu ve yönetmeni Charlie Chaplin (asıl adı Charles Spencer Chaplin), 16 Nisan 1889'da İngiltere'nin başkenti Londra'da dünyaya geldi. 25 Aralık 1977'de İsviçre'de öldü. Her ikisi de müzikhol oyuncusu olan annesi ve babasından küçük yaşta şarkı söyleyip dans etmesini öğrenmiştir. İlk kez sekiz yaşındayken, bir klog dansı gösterisi olan "Eight Lancashire Lads" (Sekiz Lancashire'lı Delikanlı) ile sahneye çıktı. Babasının bundan kısa bir süre sonra ölmesi, annesinin de sık sık akıl hastanesine girip çıkması yüzünden Chaplin'in çocukluk yılları, yatılı okul ve yetimhanelerde sıkıntıyla geçti. Bu dönemde bazen geçici sahne işleri buldu, bazen de sokaklarda yaşamak zorunda kaldı.

On yedi yaşındayken, üvey ağabeyi Sydney, kendi çalıştığı ve çeşitli danslar, oyunlar, komedi programları sunan "Fred Karno Vodvil" topluluğunda ona iş buldu. 1913'e kadar Karno'yla çalışarak sayısız müzikhol skeçinde oynadı. Keystone'un tek makaralık "slapstick" filmleri yapımcısı Mack Sennett, Chaplin'i Karno turnesi sırasında New York'tayken fark etmişti. Chaplin Aralık 1913'te 150 dolar haftalıkla sinema yaşamına adım attı ve bir daha da sahneye dönmedi.

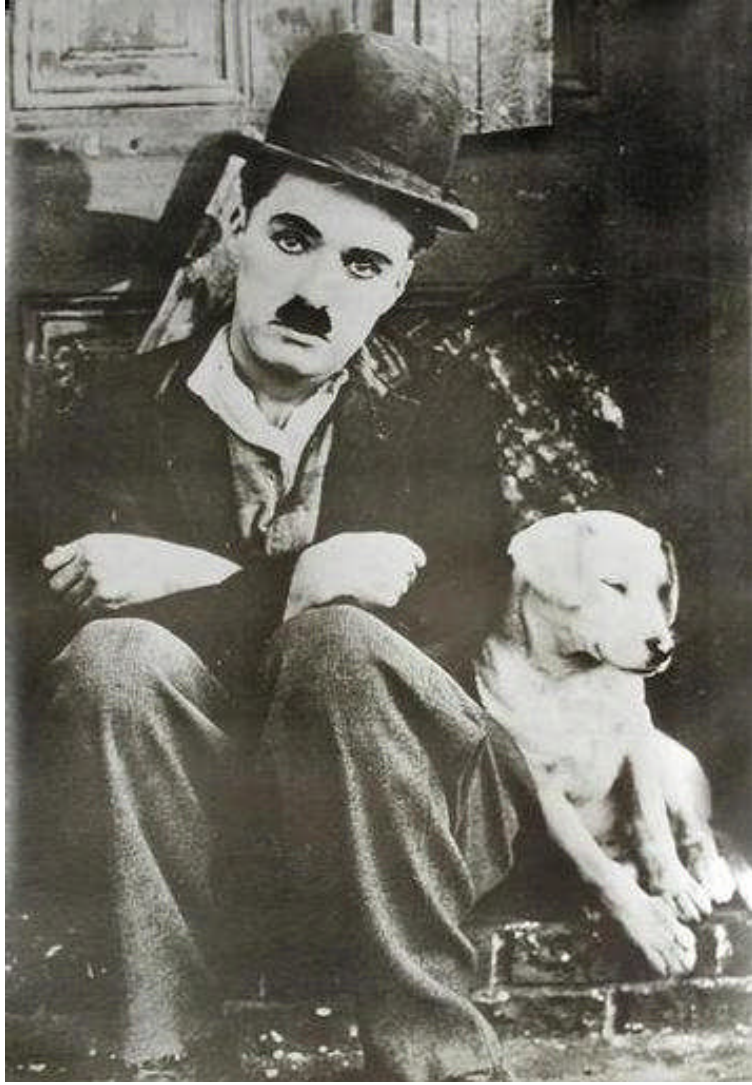
Chaplin, melon şapka, dar bir frak ceketi, bol pantolon, büyük ayakkabılar, bıyık ve bastondan oluşan ünlü görünümünü ikinci filmi olan "Kid Auto Races at Venic'te" (1914,Venedik'te Ufaklıklar Oto Yarışları) yarattı. Kısa bir süre sonra Chaplin'in kendi filmlerini yönetmesine izin verildi, ücreti de gitgide astronomik rakamlara ulaştı. O dönemin yıldızları Mary Pickford, Douglas Fairbanks ve ünlü yönetmen D. W. Griffith ile her birinin kendi filmlerinin dağıtımını bağımsızca yürütmesi koşuluyla, "United Artists"i kurdu. First National ile olan sözleşmesi The Pilgrim (1923; Şarlo Hacı) filmiyle sona erdikten sonra, 1966'da Universal için yaptığı "A Countess From Hong Kong"a (Hong Kong'lu Kontes) değin filmlerini yalnızca kendi şirketi adına çekti.

Chaplin'in bu hızlı yükselişi bir ölçüde filmlerinin pazarlamasında, konularından çok filmde oynayanların önemli olduğu yıldız sisteminin gelişmesinden kaynaklanıyordu. Aslında Pickford, Fairbanks ve başkalarıyla birlikte Chaplin'in perdedeki kişiliğinin halk tarafından büyük bir coşkuyla kabul görmesi de, bu sistemin yerleşmesinde oldukça etkili oldu.

Chaplin The Tramp'te (1915; Şarlo Serseri), yarattığı küçük serseri tipini yalnızca eğlendirici değil, aynı zamanda sevimli de kılabilmek amacıyla, sempatikliğinin de altını çizmeye başladı. Kendi filmlerinin hem yıldızı, hem yönetmeni, hem de yazarı olduğu için, Şarlo karakterinin içerdiği anlamları irdelemekte önemli bir konumdaydı. Bir eleştirmenin “zenginlerin bakış açısından çizilmiş bir yoksul tipi” olarak tanımladığı, Chaplin'in “küçük adam” dediği Şarlo tipi filmlerle birlikte gelişti.

Siyasal tavrına yöneltilen saldırıda, hiçbir zaman ABD vatandaşlığına geçmemiş olmasının payı da vardır. Mavi Sakal öyküsünün iğneleyici bir uyarlaması olan “Monsieur Verdoux” (1947), pek çok çevrenin yanı sıra Amerikan ordusunu da oldukça sinirlendirdi. ABD hükümetinin vergi borcu için sıkıştırması, ayrıca bazı politikacı ve köşe yazarlarının, yıkıcı etkinliklerle ilişkisi olduğunu ileri sürmeleri üzerine Chaplin, 1952'de ülkeyi terk etti. Geri dönüş hakkının ABD Adalet Bakanlığı'nca soruşturulacağını öğrenince 1953'te Cenevre'de bu haktan vazgeçtiğini açıkladı.

Bundan sonra ailesiyle birlikte İsviçre'de Vevey yakınlarında yaşamaya başladı. 1957'de Londra'da yaptığı, “A King in New York” (New York'ta Bir Kral), Amerika'ya Karşı Etkinlikleri Soruşturma Komitesi'ne, anlamsız televizyon reklamlarına ve Amerikan tarzı yaşamın başka yanlarına yönelik eleştirilerle dolu bir komediydi. Film, Chaplin'in özellikle reddettiği komünizm yanlılığı suçlamalarının artmasına yol açtı. 1966'da başrollerini Marlon Brando ve Sophia Loren'in oynadığı, kendisinin de hem senaryosunu yazdığı hem de küçük bir rolde görüldüğü, A Countess from Hong Kong'u (Hong Konglu Kontes) çekti. 1972'de kendisine verilen özel Oscar ödülünü almak üzere ABD'ye gitti.

Resim 2.5: Charles Chaplin

2.5. Oscar Ödülleri

ABD Akademi Ödülleri olarak bilinen Oscar'ların dağıtılması fikri 1927 yılına dayanıyor. California eyalet kanunlarına uygun olarak 4 Mayıs 1927'de kurulan "ABD Sahne Sanatları ve Bilimler Akademisi", 11 Mayıs'ta toplanarak sanatçılara bir ödül verilmesini kararlaştırdı.

Metro Goldwyn Mayer'de sanat yönetmeni olan Cedric Gibbon, bir film makarası üzerine, elinde haçlı kılıç tutan bir şövalyenin taslağını çizdi. Film makarasının beş halkası da Oscar Ödülleri'nin verildiği beş ana dalı temsil etti.

George Stanley adlı heykeltıraş tarafından 1928 yılında taslağı yapılan heykelin adı, Akademi'nin sekreterinin "Oscar Amca'ma ne kadar çok benziyor" demesiyle Oscar olarak kaldı. İlk 36 üyesi arasında Douglas Fairbanks ve Louis B. Mayer gibi dönemin ünlü film yayımcılarının da yer aldığı Akademi'nin aralarında sanatçılar, sanat yönetmenleri ve editörlerin de olduğu 5 binin üzerinde üyesi bulunuyor.

İlk Oscar ödülü töreni, 16 Mayıs 1929'da Hollywood Roosevelt Otel Blossom Room'da yapıldı. Gecenin biletleri 10 dolardan satıldı ve törene 250 kişi katıldı. Ödül töreninin yapıldığı gece saat 23.00'te basına açıklanan sonuçlar için 1940 yılından bu yana zarf sistemi uygulanıyor.

Resim 2.4: Oscar ödülü

İkinci Dünya Savaşı'ndaki ABD askerlerinin töreni dinlemesi için ilk defa 1943 yılında Los Angeles Radyosu tarafından dünyaya duyurulan törenlerin, televizyondan naklen yayınlanması ise ilk olarak 19 Mart 1953'te oldu ve programı, Bob Hope sundu. Ödüller, 1966 yılında da ilk olarak televizyondan renkli olarak yayımlandı.

Oscar ödüllerinin yayın hakkını 1971 ile 1975 yılları arasında NBC satın aldı ve 1972 yılındaki 42'nci Oscar töreni tüm dünyaya canlı olarak ulaştı. İlk 15 yıl boyunca otellerin toplantı ve balo salonlarında yapılan törenler, katılımcı sayısındaki artışla büyük salonlara taşındı.

Tarihi boyunca sadece üç kez ertelenen Oscar Töreni, 1938 yılında Los Angeles'teki sel dolayısıyla bir hafta geç yapıldı. 1968 yılında da Martin Luther King'e saygı dolayısıyla ertelenen tören, 1981'de Ronald Reagan'a suikast girişimi nedeniyle 24 saat ertelendi. Ödül töreni en son 1968 yılında üç saatlik zaman süresi içinde tamamlandı.

Akademi, mesleğinin son yıllarını yaşayan çok yaşlı ya da çocuk oyunculara, sakat rollerine çıkanlara ve ABD toplumunu eleştiren filmlere ödül vermesiyle tanınıyor.13 inç yüksekliğinde ve sekiz buçuk pound ağırlığında olan Oscar heykeliğini kazananların konuşma süresi ise törende sadece 30 saniyedir.

Oscar ödülleri 24 dalda dağıtılıyor. “En İyi Erkek Oyuncu”, “En İyi Kadın Oyuncu”, “En İyi Film”, “En İyi Yönetmen” ve “En İyi Senaryo” ödülleri de en büyük ödüller sayılıyor.

Bu beş dalda bugüne kadar bu ödülleri aynı anda alan üç film;

- 1934’te “Hepsi Bir Gecede Oldu” ,
- 1975’te “Guguk Kuşu”,
- 1991’de “Kuzuların Sessizliği” dir.

Bir filmin Oscar ödülü alabilmesi için;

- 40 dakikadan uzun olması ,
- Los Angeles ili sınırları içinde en az bir sinemada paralı gösteriminin gerçekleşmiş olması ,
- Gösterimin arkası arkasına en az bir hafta sürmüş olması şartı aranmaktadır.

Resim 2.5: Oscar Ödülü

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Büyük yapım şirketlerinin ortaya çıkışını inceleyiniz.➤ Hays Yasası'nı ve sektöre etkilerini analiz ediniz.➤ Star sisteminin özelliklerini araştırınız.➤ Charles Chaplin ve sinemanın özelliklerini inceleyiniz.➤ İlk Oscar ödülleri kimler aldı? Araştırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ayrıntıcı olunuz.➤ Araştırmacı olunuz.➤ Star sisteminin günümüzdeki durumunu tespit ediniz.➤ Yazılı kaynakları dikkatli takip ediniz.➤ Dönemi yansıtan sinema eserlerini dikkatli seyrediniz ve analiz ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruların cevaplarını **doğru** ve **yanlış** olarak değerlendiriniz.

1. Chaplin, ünlü görünümünü (melon şapka, dar bir frak ceket, bol pantolon) ikinci filmi olan “Kid Auto Races at Venice”de” yarattı.
2. Chaplin, 1977’de başrollerini Sophia Loren’in oynadığı kendisinin hem senaryosunu yazdığı hem de küçük bir rolde görüldüğü “A Countess from Hong Kong”u çekti.
3. İlk Oscar töreni 16 Mayıs 1929 ‘da Hollywood’da yapıldı.
4. Oscar Ödülleri 1976 yılında ilk kez TV’de renkli yayınlandı.
5. Oscar Ödülleri 24 dalda dağıtılıyor.
6. 1991 yılında “Kuzuların Sessizliği” filmi 5 dalda ödül kazanan bir filmidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak İkinci Dünya savaşı sonrası Amerikan sinemasının gelişimini öğreneceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Film Noir akımını araştırınız.
- Orson Welles kimdir? Araştırınız.
- Alfred Hitchcock filmlerini ve özelliklerini araştırınız.
- Elia Kazan'ın Türk insanına yakınlığı nereden geliyor? Araştırınız.

Araştırma işlemleri için internet ortamı, iletişim fakültelerinin sinema bölümlerini ve sinema ile ilgili bilgileri bulabileceğiniz kitapçıkları gezmeniz gerekmektedir.

Bulduğunuz bilgileri arkadaş grubunuzla paylaşınız.

3. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA AMERİKAN SİNEMASI

3.1. Televizyonun Yaygınlaşması Karşısında Amerikan Sineması

Savaş yıllarında sinema dünyası büyük bir durgunluk yaşadı. Genellikle savaşı değişik yönleriyle tanıtmayı ve cephedeki ordulara moral vermeyi amaçlayan filmler çekildi. Dönemin başlıca önemli filmleri ABD'de Frank Capra'nın "Neden Savaşıyoruz" adlı belgesel propaganda dizisi, Orson Welles'in bir basın kralının yaşamı üzerine kurulu başyapıtı "Yurttaş Kane" ve John Ford'un "Gazap Üzümleri" ile Tay Garnett'in "Postacı Kapıyı İki Defa Çalar" adlı yapıtlarıydı. İngiltere'de aynı dönemde Noel Coward'ın senaryosunu yazdığı "Kısa Görüşme" ve "Denizler Hakimi" "gösterime girdi.

SCB'de Aizenştayn, "Aleksandr Nevski" ve "Korkunç İvan"ı, Sergey ve Georgi Vasiliyev "Çapayev"i çektiler.

1950'lerde ABD'nin önemli filmleri arasında George Stevens'in "Vadiler Aslanı" ile Elia Kazan'ın "New York'ta yoksul işçi çevrelerinin ve rıhtım gangesterlerinin yaşamını anlatan "Rıhtımlar Üzerinde"si sayılabilir. Ünlü yönetmen Alfred Hitchcock özellikle banyodaki soluk kesici cinayet sahnesiyle tanınan "Sapık" adlı gerilim filmini aynı dönemde çekti. Hollywood'un altın çağı, 1950'lerde televizyonun ortaya çıkıp da sinemaları seyircisiz bırakmasıyla söndü. Sinemanın inişe geçmesinde etkili olan önemli bir faktör televizyonun yaygınlaşmasıydı.

Hollywood sinemaskop, Vista Vision gibi geniş ekran uygulamalarıyla, üç boyutlu filmlerle ve üstün yapımlarla televizyonun rekabetine dayanmaya çalıştı. Öte yandan televizyon filmlerinin etkisiyle küçük bütçeli, siyah beyaz gerçekçi filmlere bir dönüş yaşandı. 1960'larda ise stüdyoların çöküşü ve "Yapım Yönetmeliği"nin geçerliliğini yitirmesiyle birlikte küçük, bağımsız şirketlerin etkinliği arttı.

Yapımcılar izleyiciyi yeniden sinema salonlarına çekebilmek için teknolojik yeniliklerden yararlanmaya çalıştılar. Özel gözlüklerle izlendiğinde üç boyutlu görüntü etkisi yaratan filmler ilk kez o dönemde ortaya çıktı. Bu buluşun beklenen başarıyı sağlayamaması üzerine, sinemaskop adı verilen büyük görüntü uygulamasına geçildi. Görüntünün enini, boyunun 2,5 katı olarak verebilen sinemaskop filmler izleyicileri yeniden salonlara çekmekte başarılı oldu. ABD'de "Oklahoma", yeniden çekilen "On Emir" ve "Ben Hur" gibi tarihsel ve dinsel konulu filmler, müzikaller, westernler çekilmeye başlandı. Bunlar çok sayıda oyuncunun ve gösterişli dekorların kullanıldığı masraflı yapımlardı.

Sinemacıların bu çabalarına karşın, 1950-1960 yılları arasında televizyonun hızla yaygınlık kazanması, sinema izleyicisinin önemli ölçüde azalmasına ve büyük film şirketlerinin çökmesine neden oldu. Bu durum sinemacıları büyük bir arayışa yöneltti. 1960'ların sonlarına doğru ABD'de Arthur Penn, Sam Peckinpah, Robert Altman, Dennis Hopper, Stanley Kubrick gibi yönetmenler Hollywood'un cinsellik, şiddet, milliyetçilik gibi konulardaki kalıplaşmış sinema anlayışının dışına çıkan filmler yaptılar. Yeni, değişik üsluplar ve teknikler kullandılar. Gençliğe yönelik çekilen bu filmler sinemaya gençleri kazandırdı.

Sydney Pollack'ın 1929 Büyük Dünya Bunalımı'nın insanların üstündeki etkisini çok çarpıcı bir biçimde yansıtan "Atları da Vururlar", Arthur Penn'in "Bonnie ve Clyde", Stanley Kubrick'in "2001 Uzay Yolu Macerası", Sam Peckinpah'ın "Kahraman Binbaşı" ile "Vahşi Belde" gibi etkileyici filmleri ekrana geldi. 1970'lerde ve 1980'lerin başlarında son derece etkileyici ses ve görüntü efektlerinin kullanıldığı heyecan dolu serüven ve bilimkurgu filmleri çekildi. George Lucas'ın Yıldız Savaşları ile Steven Spielberg'in insanlara saldıran dev bir köpekbalığının kovalanmasını konu alan gerilim filmi "Jaws", "Kutsal Hazine Avcıları" ve dünya dışından bir yaratıkla çocukların kurduğu dostça ilişkiyi anlatan "E.T." adlı filmleri gişe rekorları kırdı ve olumlu eleştiriler aldı. ABD'de o dönemde çekilen filmlerin maliyeti inanılmaz boyutlara ulaştı. Örneğin 1987'de bir filmin ortalama maliyeti yaklaşık 18 milyon dolardı.

Bu tür filmlerin yanı sıra Robert Altman, Michael Cimino, Francis Ford Coppola, Martin Scorsese ve Milos Forman gibi yönetmenler toplumsal sorunları konu alan filmler çektiler. Bunlar arasında Altman'ın savaş karşıtı komedisi “Cephede Eğlence”, Cimino'nun Vietnam Savaşı'nı konu alan “Avcı”, Scorsese'nin ABD'de şiddete yönelik eğilimi ele alan “Taksi Şoförü”, Coppola'nın, “Baba” ve “Kıyamet”, Forman'ın, “Guguk Kuşu” adlı yapıtları sayılabilir.

3.2. Hollywood'da McCarthy Dönemi

Savaş yıllarında ABD'li sinemacılar savaşın değişik cephelerini tanıtan filmler yaptılar. Savaştan sonra ise stüdyo sistemi gerilemeye başladı. Bunun başlıca nedenlerinden biri antitröst yasalarının stüdyoların dayandığı yapım ve dağıtım tekellerini zayıflatmasıydı. Bazı stüdyolar finansman güçlükleri yüzünden gösterişli müzikaller ve tarihsel filmler yerine küçük bütçeli filmlere yöneldiler. Böylece toplumsal bilinç sineması olarak adlandırılan ve savaş sonrasında düş kırıklıklarına, ırkçılığa, alkolizme, gerçek polisiye olaylara değinen filmler çekildi.

1947'de Amerika'ya Karşı Etkinlikleri Soruşturma Komitesi'nin “komünist etkiler”i araştırmaya başlamasıyla birlikte karalama ve temizlik kampanyaları Hollywood'u da içine aldı. Uzlaşmayı reddeden sinemacılar çalışma olanağından yoksun kalırken, yenilikçi düşüncelerden ve tartışmalı konulardan uzak kalmaya özen gösteren tutucu filmler çekildi.

Savaşın sonunda ABD sineması, tutucu hükümetin filmlere uyguladığı yoğun sansürle birlikte “Hollywood 10”ları olarak anılan sekiz senaryo yazarı ve iki yönetmenin kara listeye alınmasıyla karşı karşıya kaldı. Bir ihbar salgını başlamıştı. Pek çok sanatçı ABD'ye karşı yıkıcı etkinliklerde bulunmak ve komünist olmakla suçlandı. Suçlananlar arasında bulunan Charlie Chaplin, büyük bir beğeni kazanan “Sahne Işıkları”nı yaptığı yıl ülkeyi terketti.

Televizyonun hızla gelişmesi ve McCarthy'nin başını çektiği “Cadı Avı”nın Hollywood dünyasını kasıp kavurduğu bir dönemdi. Yapımcılar izleyiciyi yeniden sinema salonlarına çekebilmek için teknolojik yeniliklerden yararlanmaya çalıştılar.

1955'ten sonra TV ile sinema birlikte yeni bir yaşama biçimi geliştirecekti. Bir yandan sürdürülen komünist avı, E.Dmytryk ve Dalton Trumbo gibi yetenekli yönetmen ve senaristlerin hapse atılıp uzun sürelerle işsiz kalmalarına yol açtığı gibi Joseph Losey ve Carl Foreman gibi önde gelen sanatçıları da İngiltere'ye göçe zorladı.

Hükümet soruşturmalarına karşın Bogart ve Zero Mostel gibi oyuncuların aktif protestosu da Chaplin, Katherine Hepburn ve John Huston gibi star oyuncu ve yönetmenlerin muhalefeti de Hollywood'u uzun yıllar silemeyeceği bir lekeden kurtaramıyordu.

McCarthy komisyonlarına büyük ölçüde yardımcı olmasıyla ün yapmakla birlikte büyük bir yönetmen olduğunu da ilk yıllarda ortaya koyan Elia Kazan'la Marlon Brando'nun yaptıkları işbirliğinin ürünleri olan "İhtiras Tranvayı", "Viva Zapata" , "Rıhtımlar Üstünde" başarıya ulaşan filmlerdir. Biraz abartılı bir değerlendirmeye 7 oscar birden verilen bu sonuncu film, 1950'li ve 1960' lı yılların gençlik hareketinin ilk önemli habercisidir.

Sonuç olarak, Hollywood'da 1945–1955 yılları arasındaki on yıllık dönemin fırtınalı ve zor yıllardan meydana geldiği bir anlamda da abartılmış ve eski filmlerin çok ağır bastığı bir dönem olduğu söylenebilir.

3.3. Film Noir Akımı

'George Bernard, Ninotchka, Of The Wizard of Oz ve Wuthering Heigth

İkinci Dünya Savaşının çıkması büyük değişikliklere sebep oldu. Hollywood'a göçen Rene Clair ve Jean Renoir gibi yönetmenlerden yoksun kalmış Fransız sineması, Nazi işgali altında duraklama yaşıyordu. Her senaryo Alman ya da Vichy otoriteleri tarafından sansür ediliyordu. Marcel Carne 1942' de "Les Visiteurs du Soir" adlı güzel olmakla birlikte suya sabuna dokunmayan bir peri masalı çekti. Fransa'nın en önemli yönetmenlerinden olacak olan Robert Bresson'da 1943'te bir kadınlar manastırında geçen "Les Anges du Peche" ile emin ve zararsız biçimde sinemaya giriş yaptı.

Alman sineması ise propaganda bakanı Joseph Goebbels'in ellerinde oldukça kötü bir hâl almıştı. İngiliz ve Amerikan filmleri yasaklanmıştı. Goebbels'in eleştiriyi yasaklaması sonucu hiçbir Alman filmi eleştirmenler tarafından kötü olarak nitelendirilmemişti.

Savaş dönemi propaganda filmlerinin en büyüğü ve en ustaca çekilmiş olanı hiç kuşkusuz Pearl Harbor öncesi Amerika'ya, daldığı uykudan silkinip Avrupa'da neler olup bittiğine dikkat etmesi çağrısı yapan "Casablanca" idi. Pearl Harbor'dan sonra Amerika kendi ordusu hakkında propaganda filmleri çekmeye başladı ve İngiltere gibi halkın moralini yüksek tutmak amacıyla komediden oldukça yararlandı.

Lubitsch'in muhteşem filmi "To Be or Not to Be" çok ustaca yapılmış bir anti-Nazi propagandasıydı aslında. "Film Noir" türü de 1944–1945 yıllarında sinemaya yerleşti. Film Noir'in temeli karanlıktır. Basit biçimde görünüm olarak karanlık değil; içerik olarak ruh olarak karanlıktır. Hiçbir şey görüldüğü gibi değildir, kimseye özellikle kadınlara güvenilmez; kahraman sert, karamsar, alaycı ve bezgindir.

Bugün bu türdeki ilk filmin John Huston'ın çektiği "The Maltese Falcon" (Malta Şahini) olduğu söylenir. Ancak tam anlamıyla birkaç yıl sonra Edward Dmytryk'in, "Murder My Sweet" (Cinayet Sevgilim), Billy Wilder'in "Double Indemnity" (Çifte Tazminat), Fritz Lang'ın "The Woman in the Window" (Penceredeki Kadın) ve Otto Preminger'in "Laura" gibi filmler de bu tarzda çekilen filmlerdir.

İlk başlarda kimse sevmedi kara filmleri, bugünün moda olan akımları gibi bir dönem de Film Noir akımı moda oldu. İzleyenler genelde arızalı, sorunlu tipler kabul edilir, her an her yerde bir delilik yapabirmişçesine bir insan sıfatına sokulur. Gerçekte yapımcıların ya da yönetmenlerin amacı bir grup Kara Film sever yaratmak değildir, amaçları bu tarzı herkese yayıp sanatsal yeniliklerden haberdar etmektir.

Zamanla “**Kara Film**” izlenmeye, tutulmaya başlar, ülke dışına yayılır ancak eleştirilerden de kaçamaz. Çünkü muhalefetler Kara Film’in ailelerin dağılmasına sebep olduğunu iddia ederler. Kara Film’in son aşaması psikotik eylem ve yok etmeye tahrik dönemidir. Zira o yıllarda toplum bazında genel olarak onur, gelenekler, kişisel bütünlük ve fiziksel istikrar yitirilmiştir. Yönetmenler toplumun ruh hâlini olumsuz etkilediklerini farkedince bu duruma özen göstererek film çekmeye dikkat etmişlerdir.

Resim 3.1: Bir kara film örneği

3.4. Orson Welles ve Sineması (1915-1985)

George Orson Welles, 6 Mayıs 1915 yılında ABD'nin Wisconsin eyaletinde doğdu. Welles dokuz yaşındayken annesi, onbeş yaşındayken babası öldü. Bir süre resim üzerine çalıştıktan sonra oyunculuk yapmaya başladı. Bu yıllarda evlendi. Bir süre radyoda da çalıştı.

Resim 3.2: Orson Welles

1938 yılındaki ünlü “Dünyalar Savaşı”nın radyo tiyatrosunda Amerikalıları dünyayı Marslıların istila ettiğine inandırdı. 1941’deki ilk filmi “Citizen Kane” (Yurttaş Kane) ileride çok büyük ün yapacak olmasına rağmen, o sıralar Welles’e yüklüce bir para kaybettirdi. Daha bu ilk filmiyle, Welles o zamana kadarki sinema gelişimine yepyeni bir yön vermiş ve yenilikler getirmiştir. Özellikle, sinemanın anlatım potansiyelini ve yollarını farklı bir kompozisyonda kullandığı için bu film önemlidir. Bu nedenlerden dolayı “Yurttaş Kane” filmi birçokları tarafından “bugüne kadar yapılmış en iyi film” payesini almıştır. Ayrıca, bu ilk filmde oyuncu olarak da bulunmuş ve performansıyla da beğeni toplamıştır.

Orson Welles, Hollywood’da tutulmadığı için Avrupa’ya gitmiştir. Her ne kadar sonraki filmlerinde Amerika’da başarılı olmasa bile en azından ticari açıdan, özellikle Avrupa’da çok tutulmuş ve birçok ödül almıştır. Welles 10 Ekim 1985’te vefat etmiştir.

3.5. Alfred Hitchcock ve Sineması

Gerilim ve korku türünün en büyük ustası sayılan yönetmen Hitchcock, 13 Ağustos 1899’da İngiltere’de dünyaya geldi, 19 Nisan 1980’de ABD’de hayata veda etti. Mizahi tatlar kattığı gerilim filmleri olağanüstü ilgi görmüş, Hitchcock adı ortalama izleyici için bir yıldızın adı kadar büyük önem kazanmıştır. Kendisi, eğlendirmenin ötesinde bir amaç taşımadığını ısrarla belirtmesine karşın, eleştirilenler, filmlerinde derin felsefi boyutlar bulmuş onu sinema sanatının büyük ustaları arasına sokmuşlardır. Genç sinemacıları da önemli ölçüde etkilemiş olan Hitchcock, 1979’da Amerikan Sinema Enstitüsü’nün “Yaşamsal Başarı Ödülü”nü almış, ertesi yıl da Kraliçe II. Elizabeth kendisine “sir” unvanı vermiştir.

Resim 3.3: Hitchcock

Babası kümes hayvanları ticaretiyle uğraşan Hitchcock, Londra’da, St. Ignatius College adlı Cizvit okulunda okudu. Daha sonra Londra Üniversitesi’nde mühendislik öğrenimi gördü. 1920’de, “Famous Players Lasky” adlı ABD şirketinin Londra şubesinde sessiz filmlerin ara yazı tasarımlarını hazırlayarak sinema dünyasına girdi. İlk filmini 1925’te çekti. Ertesi yıl yönettiği “The Lodger” (Kiracı), daha sonra Hitchcock adıyla özdeşleşecek olan gerilim türündeki ilk yapıtıydı. “Blackmail” (1929; Şantaj) ise ilk sesli İngiliz filmi oldu. “The Thirty-nine Steps” (1935; 39 Basamak) ve “The Lady Vanishes” (1938; Bir Kadın Kayboldu), gibi klasikleşmiş filmlerinin ardından İngiltere’den ayrılarak Hollywood’a yerleşti. Oradaki ilk filmi “Rebecca” (1940; Rebecca), en iyi film dalında Oscar kazandı.

Çizgi dışı ve önemli bir kişilik olarak karşımıza çıkan Hitchcock’un 1960 yapımı Sapık, iki yıl önce çevirdiği Vertigo gibi yepyeni dramatik örgüyle sinama severleri derinden etkiledi. Avrupa’da filizlenen “Yeni Dalga” akımının genç yönetmenleri üstünde Hitchcock kalıcı ve belirleyici bir etki bıraktı.

Hitchcock adı bir dizi gizem öyküleri antolojisinde de yer alır. Yaşamını ve yapıtlarını konu alan çok sayıda kitabın en önemlilerinden biri John Russell Taylor’ın Hitch: “The Life and Times of Alfred Hitchcock” (1978; Hitch: Alfred Hitchcock’ın Yaşamı ve Dönemi) adlı çalışmasıdır. Ünlü Fransız sinemacı François Truffaut da Hitchcock’la yaptığı bir dizi söyleşiyi “Le Cinema selon Hitchcock” (1966; Hitchcock, 1987) başlığı altında toplamıştır.

3.6. Elia Kazan ve Sineması

Resim 3.4: Elia Kazan

Türkiye’de yaşayan Rum kökenli anne babanın oğlu olarak, 7 Eylül 1909’da İstanbul’da dünyaya gelen Elia Kazancıoğlu (Elia Kazan), 4 yaşındayken ailesiyle birlikte ABD’ye göç etmiştir.

Kazan, sahneye koyduğu “The Skin of Our Teeth”, “A Streetcar Named Desire” (Arzu Tramvayı), “Death of a Salesman” (Satıcının Ölümü), “Cat on a Hot Tin Roof” (Kızgın Damdaki Kedi) ve “J.B.”, adlı piyesleriyle, yazarlarına tam 5 Pulitzer Ödülü kazandırmış, “J.B.” adlı oyunuyla bir de Tony Ödülü’ne lâyık görülmüştür.

Hollywood’daki yönetmenlik kariyeri boyunca “Centilmenlik Anlaşması” ve “Rıhtımlar Üzerinde” adlı filmleriyle 2 kez Oscar ödülü kazanan yönetmen, 50’li yaşlarında tekrar yazarlığa dönmüş ve 6 roman kaleme almıştır. Birkaç kez de “en çok satan” romanlar listesine girmeyi başarmıştır.

Resim 3.5: Rıhtımlar Üzerinde

Kazan'ın kariyeri, işindeki başarısı kadar, ABD'de McCarthy'nin başlattığı "komünist avı" dönemindeki tavrı nedeniyle de sık sık gündeme gelmiş ve çeşitli polemiklere konu olmuştur. 1934 yılında Komünist Parti'ye girdiği için 1952'deki av döneminde, "Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komisyonu" önünde ifade vermeye çağrılan Kazan dönemin birçok sinema çalışanını ihbar etti. Yönetmenin en iyi filmi olarak hatırlanan, 8 Oscarlı 1954'te yaptığı ve başrolünde Marlon Brando'nun oynadığı "Rıhtımlar Üzerinde", "alt-metin" düzeyinde, birçok eleştirmen tarafından Kazan'ın muhbirliğini topluma aklamaya çalışması olarak yorumlanmıştır.

Kazan, yaşamı boyunca Türkiye'ye, özellikle İstanbul'a büyük bir özlem duymuştur. Bu duygularını birçok filminde yansıtmış, "Viva Zapata", "Rıhtımlar Üstünde" (On the Waterfront), "Cennet Yolu" (East of Eden) gibi ünlü filmlerinin ötesinde, Amerika'da pek tutulmamış, "Kader Değişmez" (The Arrangement) filminde, Türkiye'den göç etmiş bir çocuğun aile ilişkilerini çok duyarlı bir biçimde aktarmıştır. Bir İstanbul ailesinin gelenek ve ilişkilerini içten biçimde yansıtan bu film, bu nedenle ABD'de öteki filmleri kadar ilgi görmemiştir.

Elia Kazan 20. yüzyılın ikinci yarısında, sadece sinemanın değil tiyatronun da büyük yönetmenlerinden biriydi. 1930'ların ortalarında tiyatro alanında çalışmaya başlamış Thornton Wilder, Tennessee Williams ve Arthur Miller gibi en yaratıcı tiyatro yazarlarının yapıtlarını sahneye taşımıştır. Lee Strasberg'le birlikte kurduğu Group Theatre'da aktörlerini yepyeni bir oyunculuk tekniğiyle oynamak istemiştir. Gerçekte bu teknik Stanislavski'nin önerdiği yöntemin uygulanmasıydı. Elia Kazan, daha sonraları yine Lee Strasberg'le birlikte kurduğu Actors' Studio (Oyuncular Stüdyosu) okulundan, Stanislavski metodunu kullanarak Marlon Brando ve James Dean'in başını çektiği genç kuşak oyuncuları yetiştirmiştir.

Ayrıca Livaneli'nin "Sis" filminde oynayan Kazan, 94 yaşında öldü. Yaşamı boyunca sinema ve tiyatrodaki yeni akımları geliştirmek için her iki alanda da sayısız başyapıt ortaya koydu. Romanları "Uzlaşma ve Yaşam Öyküsü", "Bir Yaşam" kendi alanlarının güzel örnekleri olarak anılacaktır. Türkiye, Elia Kazan'ın ölümüyle, büyük bir yaratıcı dostunu yitirmiştir.

Sanatçının önemli filmlerini şöyle sıralayabiliriz:

- The Last Tycoon/ Son Patron (1976)
- The Arrangement/Kader Değişmez (1969)
- America, America (1963)
- Splendor in the Grass/Aşk Bahçesi (1961)
- Wild River/ Vahşi Nehir (1960)
- Rıhtımlar Üzerinde (1954)
- Viva Zapata! (1952)
- Arzu Tramvayı (1951)

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Televizyonun yaygınlaşması karşısında Amerikan sinemasının durumunu analiz ediniz.➤ MacCarthy dönemini araştırınız.➤ Film Noir akımını analiz ediniz.➤ Orson Welles ve sinemasını araştırınız.➤ Alfred Hitchcock ve sinemasını araştırınız.➤ Elia Kazan ve sinemasını analiz ediniz.➤ Dönemin önemli diğer yönetmenleri, oyuncularını ve filmlerini inceleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ayrıntıcı olunuz.➤ Araştırmacı olmaya dikkat ediniz.➤ Yazılı kaynakları dikkatli takip ediniz.➤ Dönemi yansıtan sinema eserlerini dikkatli seyrediniz ve analiz ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki cümleleri **doğru** veya **yanlış** olarak değerlendiriniz.

1. () Film- Noir türü 1944–1945 yıllarında sinemaya yerleşti.
2. () Film –Noir türündeki ilk film John Huston’un çektiği “The Maltese Falcon” filmidir.
3. () “Yurttaş Kane” Hitchcock’un önemli filmlerinden biridir.
4. () “Sapık” filmi Hitchcock’un önemli filmlerinden biridir.
5. () E.Kazan’ın filmleri toplam 10 oscar kazanmıştır.
6. () E.Kazan Zülfi Livaleni’nin Sis filminde rol almıştır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak 1970'lerden günümüze Amerikan sinemasının gelişimini, dönemin önemli oyuncu ve yönetmenlerini öğreneceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Yönetmen Francis Ford Coppola kimdir? Filmleri nelerdir araştırınız.
- Yönetmen Stanley Kubrick ve filmlerini araştırınız.
- Steven Spielberg ve filmlerini araştırınız.

Araştırma işlemleri için internet ortamı, iletişim fakültelerinin sinema bölümlerini ve sinema ile ilgili bilgileri bulabileceğiniz kitapçıkları gezmeniz gerekmektedir.

Bulduğunuz bilgileri arkadaş grubunuzla paylaşınız.

4. 1970'LERDEN GÜNÜMÜZE AMERİKAN SİNEMASI

4.1. Değişen Amerika ve Değişen Hollywood

1960'larda yaşanan toplumsal değişim ve çatışmalar ABD sinemasını da etkiledi. Arthur Penn, Stanley Kubrick, Sam Peckinpah, Robert Altman, Dennis Hopper gibi sinemacılar filmlerinde cinsellik, şiddet, militarizm ve Amerikalılık gibi kavramları yerleşik sınırların dışında ele aldılar. Kalıplaşmış Hollywood anlatımının dışında teknikler ve üsluplar kullandılar. 1960 ve 1970'lerin büyük sineması, esaslı bir şekilde kabul görmeyerek reddedildi. 1970'lerin Hollywood'u, yeni Avrupa Sineması'nın ve marjinal "Bağımsız Amerikan Sineması"nın başarılı kurgu mantığını ve hikâye anlatım metotlarının sıradan yeniliklerini aşarak sunuyordu.

1960'ların karşı kültür hareketlerinin izlerini taşıyan bu filmlerin yerini 1970'lerde, sinema okullarından mezun olmuş Francis Ford Coppola, Paul Schrader, Martin Scorsese, George Lucas ve Steven Spielberg'in gösterişli çalışmaları aldı. Bu filmlerin bir bölümü, toplumsal sorunlar karşısında ailenin konumunu vurgular ve yeni bir ahlâk anlayışı ararken, bir bölümü de klasik serüven, gerilim ve bilimkurgu öykülerini son derece gelişmiş görsel efektlerle perdeye getirdiler. Bu filmler (Star Wars, Indiana Jones, Jaws) izleyiciyi, özellikle de yaş ortalaması küçük bir kitleyi yeniden sinema salonlarına çekerek sinema tarihinin en yüksek gişe gelirlerini sağladı.

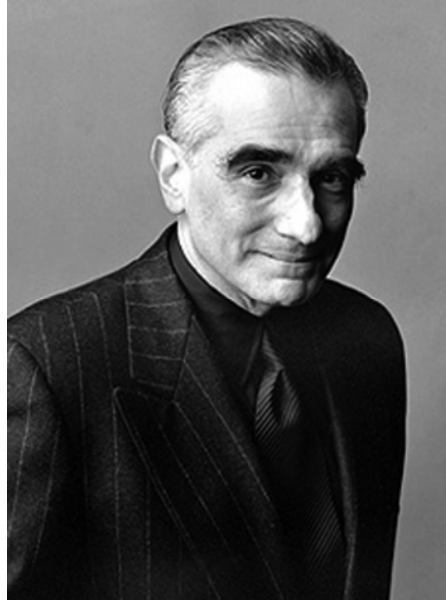
Sinema 1960 ve 1970’lerde evrenselleşerek değişik bir nitelik kazandı. Batı Avrupa, Amerika ve Sovyetler Birliği’nin tekelinden çıkan sinemalara, Asya, Latin Amerika’dan sonra Afrika, Ortadoğu ülkeleri de katıldı. Sinemanın bu evrenselleşmesi, sayıları her yıl artan uluslararası, bölgesel ve ulusal festivallerle pekiştirildi. Yeni sinemaları, sinemacıları ortaya çıkarmak tanıtılmak için bir yarış başladı. TV’nin de katkısıyla sinema bu dönemde dünyanın en yaygın ve evrensel sanatı olma niteliğini sürdürdü.

1980’lerde videonun yaygınlaşmasıyla birlikte “elektronik sinema” önem kazandı. Video pazarının yarattığı talep nedeniyle büyük şirketler kadar bağımsız küçük şirketler de film yapma olanağı buldu. Bunun bir yan etkisi olarak bağımsız yenilikçi sinema canlandı ve Joel ve Ethan Coen, Jim Jarmusch, David Lynch, Spike Lee gibi genç yönetmenler sıra dışı, yenilikçi tasarımları gerçekleştirme olanağını buldular.

4.2. Yirminci Yüzyılın Son Çeyreğindeki Önemli Yönetmenler

4.2.1. Martin Scorsese

1942’de New York’ta dünyaya geldi. Yaşayan En Büyük Yönetmen olarak nitelendirilen Scorsese’nin ünlü “papaz olmama” kararı, projelerden geçmiş tüm zamanların en kışkırtıcı filmleriyle sonuçlandı: “Taksi Şöförü”, “Raging Bull” (Kızgın Boğa) ve “Good Fellas” (Sıkı Dostlar), filmlerinde sürekli olarak hareket eden bir kamera, izlemekte güçlük çekilen bir kurgu (Thelma Schoonmaker) ve Scorsese’nin albüm koleksiyonundan oluşan soundtrack’leri filmlerine farklılık katmaya yetti.

Resim 4.1: Martin Scorsese

Scorsese'nin en büyük yardımcıları ise senaryo yazarı Paul Schrader, daha önce adı geçen Schoonmaker; ve De Niro (sekiz defa), Harvey Keitel ve Joe Pesci gibi yetenekli oyuncular olmuştur. Asla denemekten korkmayan yönetmenin Scorsese tarzından uzaklaştığı filmlere örnek olarak ise “Günaha Son Çağrı”, “Paranın Rengi”, “Masumiyet Yaşı” ve “Kundun” gösterilebilir.

Scorsese'nin bir başka önemli özelliği ise filmlerin korunması için bıkmıp usanmadan kampanyalar başlatması. Spielberg “Schindler'in Listesi” ile Oscar'ını kazandıktan beri Akademi'nin görmezlikten gelmeye kararlı olduğu yönetmen olma şerefi de Scorsese'ye ait.

Büyük bir çıkış yaptığı ve Little Italy'daki (New York'un İtalyan mahallesi) haytaların hikâyesini anlattığı yarı otobiyografik “Mean Streets” (1973). Scorsese'nin hiç kuşkusuz yeteneğinin en önemli kanıtlarından biri olan etkileyici siyah-beyaz, “Kızgın Boğa” (1980) önemli filmleri olarak sayılabilir.

4.2.2. Francis Ford Coppola

10 yaşındayken 8mm'lik bir film çeken ve zamanının çoğunu kukla şovları izleyerek geçiren Coppola, U.C.L.A. sinema okuluna girdikten sonra “Tonite for Sure” adlı bir film çekti. 24 yaşına geldiğinde düşük bütçeli filmlerin yönetmeni Roger Corman'ın yanında asistanlık yapan yönetmen, 1963 yılında baltalı bir katili konu alan “Demetia 13” adlı bir korku filmi çekti.

Birkaç yıl sonra “You're a Big Boy Now” adlı filme imza atarak eleştirilenlerin dikkatini çeken Coppola, ardından “Finian's Rainbow” ve “The Rain People” adlı filmleri yaptı. Warner Bros ile anlaşarak kendi yapım şirketini kuran yönetmen, 1969 yılından itibaren American Zoetrope adlı bu şirket altında George Lucas ile birlikte çalıştı.

1972 yılında yaptığı gangster filmlerinin babası olarak kabul edilen “The Godfather” (Baba) ile büyük bir yönetmen ve senarist olduğunu ispat etti. Ardından “American Grafiti”nin yapımcılığı ile “The Conversation” ve “The Godfather II” adlı filmlerin yönetmenliğini üstlenen Coppola, sayısız ödül kazanarak Amerikan sinemasının el üstünde tutulan birkaç sinemacısı arasına girdi.

Bu yıllarda birçok genç yönetmen ve yapımcıya destek olan Coppola, “Kurosawa's Kagemusha” gibi filmlerin kamera arkasında yer aldı. 70'lerin sonuna doğru Joseph Conrad'ın “Heart of Darkness” adlı romanından uyarladığı ve Vietnam savaşını anlattığı “Apocalypse Now” (Kıyamet) adlı epik filmini gerçekleştirdi. Çekimleri Filipinler'de yapılan film, kötü hava koşulları, hastalıklar ve bütçeyi aşan harcamalar gibi sorunlar yüzünden oldukça güç tamamlandı. Hatta Coppola, filmi tamamlayabilmek için 16 milyon dolarını kendi cebinden ödemek zorunda kaldı.

Resim 4.2: F.Ford Coppola

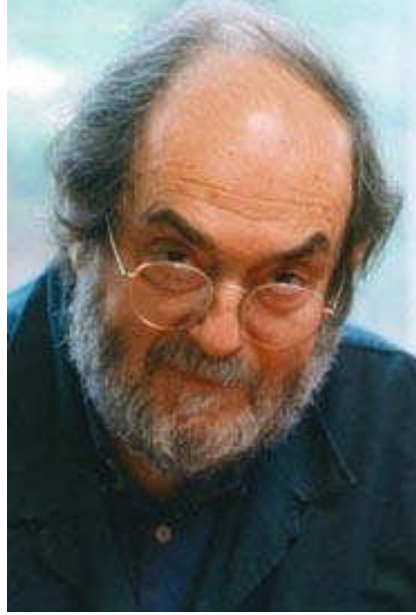
“One From The Heart” ile bankadaki hesabı kurumaya başlayan yönetmen, her şeye rağmen ününe ün katmaya devam ediyordu. “Siyam Balığı” adlı uyarılama filmde Matt Dillon, Tom Cruise, Patrick Swayze, Rob Lowe, Emilio Estevez ve Christopher Penn ve kuzeni Nicolas Cage gibi genç kuşak oyuncularla çalışan Coppola, bu film ve ardından çektiği The Cotton Club ile eski günlerini aratır oldu. 1920 yılında bir Harlem jazz kulübünde çekilen film tam bir fiyaskoyla sonuçlandı.

Coppola, sonraki yıllarda çektiği “Peggy Sue Got Married“ ile “Tucker: A Man and His Dream “ adlı filmleriyle seyirci tarafından beğeni topladıysa da eleştirmenlerin gözünde giderek değer kaybediyordu. “Godfather III“ ve “Bram Stoker’s Dracula“ gibi başarılı yapımlara imza atan yönetmen, son olarak 1997 yılında “The Rainmaker“ adlı bir filmi gerçekleştirdi.

4.2.3. Stanley Kubrick (1928–1999)

Teknik kusursuzluk arayışı, entelektüel sembolizmi, efsanevi mükemmeliçiliği ve ince detaylarıyla tanınan Amerikalı film yönetmenidir.

Kariyerine New York’ta dergilere amatör fotoğraflar çekerek başlayan Kubrick, kısa zamanda Look dergisinin fotoğrafçılarından biri oldu. İzlediği filmlerden çok daha iyisini yapabileceğine inanarak yönetmenlik yapmaya başladı. İlk filmleri, “Fear and Desire”, “Killer’s Kiss” ve “The Killing” ile kendisini ispatladı.”Paths of Glory” ve “Spartacus” ise onun iyi yönetmenler arasındaki yerini almasını sağladı.

Resim 4.3: Stanley Kubrick

1960'lı yıllarda Lolita filmini çekmek üzere İngiltere'ye giden Kubrick, yaşamının geri kalanını bu ülkede geçirdi. "Dr. Strangelove", komedyanın sinemadaki önemli örneklerinden biri olarak kabul edilir. Ancak Stanley Kubrick'i 20. yüzyılın en önemli yönetmenlerinden biri yapan, 1968 MGM Cinerama prodüksiyonu olan "2001:A Space Odyssey" (Bir Uzay Macerası) ve 1971 yapımı "A Clockwork Orange" (Otomatik Portakal) dır.

William Makepeace Thackeray'in bir romanının sinemaya uyarlanması olan Barry Lyndon, Jack Nicholson'ın oynadığı "The Shining", yaklaşık 7 yıl çalıştığı savaş filmi "Full Metal Jacket" ve "A.I" (Artificial Intelligence) , Kubrick efsanesini sürdüren filmler oldular.

Arthur Schnitzler'in Traumnovelle romanından uyarlanan ve Tom Cruise ile Nicole Kidman'ın oynadıkları "Eyes Wide Shut"ı bitirdikten birkaç gün sonra ölen Kubrick, İngitere'de toprağa verilmiştir.

Yönetmenin önemli filmleri:

- Eyes Wide Shut (Gözleri Tamamen Kapalı, film 1999)
- Full Metal Jacket (1987)
- The Shining (1980)
- Barry Lyndon (1975)

- A Clockwork Orange (Otomatik Portakal, film,1971)
- 2001: A Space Odyssey (1968)
- Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb (1964)
- Lolita (1962)
- Spartacus (Spartaküs, film,1960)
- Paths of Glory (1957)
- The Killing (1956)
- Killer's Kiss (1955)
- The Seafarers (1953)
- Fear and Desire (1953)
- Day of the Fight (1951)

4.2.4. Steven Spielberg

Steven Spielberg'ün film kariyeri 1971 tarihli televizyon filmi “Duel” ile başladı. Büyük bir kamyonet tarafından kovalanan küçük bir arabayı anlatan film Avrupa sinemalarında gösterime girdi ve büyük bir başarıya ulaştı.

1974 yılında gösterime giren “The Sugarland Express”, yönetmenin Amerika’da gösterilen ilk filmiydi. Goldie Hawn’un başrolde oynadığı film, eleştirmenler tarafından övgüyle karşılandı. Spielberg’in bir yıl sonra gösterime giren filmi “Jaws” ise yönetmene hep düşlediği başarıyı kazandıran yapımdı. Amity’deki küçük bir kasabada terör estiren köpekbalığını anlatan film, Amerikan sinemasının klasikleri arasına girdi.

1977 tarihli “Close Encounters of the Third Kind” yine basit bir hikâye anlatan, özel efektleri ve Spielberg’ün kendine özgü bakışıyla ilgi çeken bir yapımdı. Bundan sonra çektiği 1979 tarihli “1941”, sanatçının en büyük başarısızlığı oldu. Bu büyük bütçeli komedi filmi eleştirmenlerden olduğu kadar, izleyiciden de tepki gördü ve sanatçıyı yine macera yapımlarına yöneltti. “Raiders of the Lost Ark” , yönetmenin ünlü “Indiana Jones” efsanesinin ilk filmi oldu. Bir yıl sonraki “E.T. The Extra-Terrestrial”, Spielberg’in en kişisel ve birçoklarınınca da en iyi filmi olarak kabul edilir. Yönetmen “The Color Purple”, “Empire Of The Sun”, “Schindler’s List”, “Amistad” gibi ciddi filmlerin yanında “Jurassic Park”, “Hook”, “Lost World” gibi eğlencelik filmler de çekti.

Resim 4.4: Steven Spielberg

4.2.5. Dönemin Önemli Yönetmenleri

Son dönemde Hollywood’da Coppola, Spielberg, Lucas üçlüsü ortaya çıkana kadar bir Avrupalılaşıma eğilimi egemen olmuştur. Bob Rafelson’un ünlü Five Easy Pieces’iyle başlayan bu duruma Martin Scorsese, Alan Pakula, Sam Packinpah, hatta Arthur Penn’in filleri de ağırlığını hissettirecekti. Spielberg’ün Duel’iyle (1973) başlayan yeni patlama Amerikan sinemasına özgün bir boyut getirmekte gecikmedi ve sinemanın anavatanında teknolojik olanakların sınırsızlığıyla düş gücünün sınırsızlığını buluşturdu. Buna Jaws, Yıldızlar Savaşı örnek olarak verilebilir. Öte yandan Vietnam savaşı nedeniyle bu savaşın, getirdiklerini, götürdüklerini konu eden neredeyse bir akıma dönüşen bir dizi Vietnam filmi gerçekleştirildi. Avcı, Kıyamet Eve dönüş, Başkanın adamları gibi filmler örnek olarak verilebilir.

Son dönemin üçüncü dünya ülkelerinden çıkan sinemanın en güçlü temsilcileri arasında “Anotonio das Morte”le, Brezilyalı Glauber Rocha, “Duyular İmparatorluğu”yla, Japon yönetmeni, Oşima, “Yol”la Yılmaz Güney sayılabilir. Günümüzde Spielberg, İndiana Jones’un serüvenlerini anlattığı keyifli, eğlencelik filmleriyle her yaştan sinemaseverleri etkilemektedir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Amerikan sinemasında 1970'lerden günümüze yaşanan değişimleri inceleyiniz.➤ 20. yüzyılın son çeyreğinden günümüze ABD'deki önemli yönetmen ve oyuncularını inceleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ayrıntıcı olunuz.➤ Araştırmacı olmaya özen gösteriniz.➤ Analiz ve karşılaştırma yapabilmek için filmler izleyiniz.➤ Yazılı kaynakları dikkatli takip ediniz.➤ Dönemi yansıtan sinema eserlerini içeren bir arşiv oluşturunuz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

1. () Francis Ford Coppola, “The Goldfather” ile büyük bir yönetmen ve senarist olduğunu ispatladı.
2. () Stanley Kubric, İngiliz film yönetmenidir.
3. () Jaws, Steven Spielberg’ün önenli bir filmidir.
4. () Jurassic Park, Coppola’nın filmidir.
5. () Spielberg, Indiana Jones efsanesinin yaratıcısıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modül ile kazandığınız yeterliği aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
ABD’de Sinemanın Doğuş ve Gelişimi		
A)20.yüzyıl Amerikan sinemasının, yönetmen ve oyuncularının özelliklerini belirlediniz mi?		
B) Sinema dili kurucusu Dawid Wark Griffith’in filmlerinin özelliğini belirlediniz mi?		
ABD’de Sinemanın Endüstrileşmesi-Hollywood’un Doğuşu		
A)Büyük yapım şirketi kurulmasının nedenlerini belirlediniz mi?		
B)Hays yasasının amacını doğru belirlediniz mi?		
C)Charles Chaplin ve sinemasının özelliklerini doğru belirlediniz mi?		
D)Oscar ödüllerinin kimlere verildiğini dikkate aldınız mı?		
2. Dünya Savaşı’ndan Sonra Amerikan Sineması		
A)Televizyonun yaygınlaşması karşısında Amerikan sinemasının durumunu belirlediniz mi?		
B)Film Noir akımının amacını doğru belirlediniz mi?		
C)Dönemin önemli yönetmen ve oyuncuların özelliklerini doğru belirlediniz mi?		
1970’lerden Günümüze Amerikan Sineması		
A)Değişen Amerika ve Değişen Hollywood’un özelliklerini doğru belirlediniz mi?		
B)20.yüzyılın son çeyreğindeki önemli yönetmenlerin özelliklerini dikkate aldınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Modülü tamamladınız, tebrik ederiz. Öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır. Öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1 CEVAP ANAHTARI

1-	D
2-	Y
3-	D
4-	Y
5-	D
6-	D
7-	D
8-	Y
9-	D

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2 CEVAP ANAHTARI

1-	D
2-	Y
3-	D
4-	Y
5-	D
6-	D

ÖĞRENME FAALİYETİ- 3 CEVAP ANAHTARI

1-	D
2-	D
3-	Y
4-	D
5-	Y
6-	D

ÖĞRENME FAALİYETİ -4 CEVAP ANAHTARI

1-	D
2-	Y
3-	D
4-	Y
5-	D

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- www.kameraarkasi.org

KAYNAKÇA

- ÇAPAN Sungu, Onat KUTLAR, **105 Soruda Sinema**. İstanbul, 1990.
- ONARAN Prof.Dr. Jur. Şerif Alim, **Sinemaya Giriş**. İstanbul, 1986.
- BETTON Gerard, **Sinema Tarihi**, Çev. Şirin Tekeli, Cep Ü İletişim Yayınları,
- KIVANÇ Oya, Yayınlanmamış Ders notları.
- www.dergibi.com
- www.bizimsahife.net.
- www.hurriyet.com.tr.
- www.bulentozalp.net
- www.acmi.net.au
- www.ikindi.yagmuru.com
- www.film.gen.tr
- www.dobiqueforum.com/forumdisplay
- www.istanbul.edu.tr
- www.sokakta.com/discuss
- www.radical.com.tr/veriler/2006
- www.msxlabs.org/forum
- www.40ikindi.com/sinema (Çürüyen Sinema; Susan Sontag Çeviren Ahmet Yurtkul)
- www.dergi.com.tr
- www.sinema.com/sanatçı_biyografi
- www.biggllook.com/biggcinema
- www.sineport.com/yönetmenler
- www.tuerkisches-lexikon.de
- www.wikipedia.org
- www.sinemafanatik.com
- www.sinema.com
- www.biyografi.net
- www.sinematurk.com
- www.kimkimdir.gen.tr
- BAYRAMOĞLU Murat “**Hollywood Sinemasında Star’ın Yeri ve Önemi**”
İnternet Yazısı.